

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Marjetka Zupančič

**Socialna omrežja enostarševskih družin v
Sloveniji**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Marjetka Zupančič

Mentorica: red. prof. dr. Tanja Rener

Somentorica: izr. prof. dr. Tina Kogovšek

**Socialna omrežja enostarševskih družin v
Sloveniji**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

Za pomoč pri izdelavi diplomske naloge se za strokovno pomoč, usmerjanje in nasvete zahvaljujem mentorici dr. Tanji Rener in somentorici dr. Tini Kogovšek. Prav tako se zahvaljujem vsem sodelujočim staršem pri intervjujih, za njihov čas in iskrene odgovore. Zahvala pa gre tudi moji družini, fantu in prijateljem, ki so me ves čas študija podpirali in mi stali ob strani.

SOCIALNA OMREŽJA ENOSTARŠEVSKIH DRUŽIN V SLOVENIJI

Diplomska naloga se ukvarja s tematiko socialnih omrežij enostarševskih družin v Sloveniji. Najprej pojasni težave pri definiciji pojma »družina«, saj različne stroke družino definirajo na različne načine. V nadaljevanju diplomska naloga ugotavlja nastanek in razvoj enostarševskih družin, ki so še vedno zanemarjene s strani družboslovnega raziskovanja, saj jim ne posveča dovolj zanimanja, kot se to kaže pri širši družinski tematiki. Za enostarševske družine je značilno, da sodijo med socialno ranljive skupine s pogostejšimi ekonomskimi težavami in socialno izključenostjo oziroma šibkimi socialnimi omrežji. Gre za tip družine, ki ima slabše razvita socialna omrežja. V nadaljevanju diplomske naloge je predstavljen tudi Javni jamstveni in preživninski sklad RS, kjer je poudarek na plačevanju preživnin za otroke. Tu naloga ugotavlja, kako je z odredbami in dogovori pri centru za socialno delo ter kakšni so postopki, da se otrokom nameni pripadajoča preživnina, ki jo preživninski zavezanci ne plačujejo. Konec diplomske naloge prikazuje ugotovitve zbranih intervjujev. Intervjuji so bili izvedeni pri starših enostarševskih družin iz različnih krajev v Sloveniji.

Ključne besede: družina, enostarševska družina, socialna omrežja, opora, preživnine.

SOCIAL NETWORKING WITH SINGLE - PARENT FAMILIES IN SLOVENIA

Diploma work deals with the issue of single - parent families in our country. Its first aim is to define the term "family" itself since there have been numerous interpretations of the word. I also tried to present the beginnings and development of single - parent families due to the fact that humanistic research shows much less interest in studying this type of families than for example family issues in general. Single parent families are a group at greater risk of social and economic deprivation; they face social exclusion and poorer social networking more often. The work also presents *Javni jamstveni in preživninski sklad RS* (Family Allowances Fund of Republic Slovenia) and its role in taking care of paying child support. I paid attention to agreements, decrees and procedures at social work centres when it comes to problems with paying child support. The conclusion shows results of the interviews carried out with single parents throughout Slovenia.

Key words: family, single parent family, social networking, support, child support.

KAZALO

1 UVOD	7
2 POJEM DRUŽINA – TEŽAVE S POJMOM	9
3 ENOSTARŠEVSKA DRUŽINA.....	11
3.1 TIPI IN VZROKI ZA NASTANEK ENOSTARŠEVSKIH DRUŽIN	12
3.2 GLAVNE ZNAČILNOSTI.....	14
4 ANALIZA OMREŽIJ SOCIALNE OPORE	17
4.1 OPREDELITEV SOCIALNIH OMREŽIJ	18
4.2 OPREDELITEV SOCIALNE OPORE	19
4.3 JAVNI JAMSTVENI IN PREŽIVNINSKI SKLAD RS.....	21
4.3.1 PREŽIVNINSKI SKLAD RS	22
4.3.2 PRAVICE OTROK V PRIMERU NEPLAČEVANJA PREŽIVNINE	24
5 RAZISKOVALNI PROBLEM	26
5.1 METODA ZA RAZISKAVO	26
5.2 ZBIRANJE PODATKOV IN VZOREC	27
5.2.1 Statistični prikaz podatkov sodelujočih staršev	28
5.3 INTERPRETACIJA ZBRANIH PODATKOV	30
5.3.1 Glavni razlog za nastanek enostarševske družine.....	30
5.3.2 Kako se je spremenilo življenje	30
5.3.3 Funkcioniranje družine, pomoč, usklajevanje na finančnem in materialnem področju	31
5.3.4 Nudenje pomoči, kdo, kolikokrat, na katerih področjih.....	32
5.3.5 Vzgoja, starševska vloga	33
5.3.6 Odnos s sosedi.....	34
5.3.7 Odnos z družinskimi prijatelji	34
5.3.8 Odnos s sorodniki bivšega partnerja	35
5.3.9 Pomoč bivšega partnerja	35
5.3.10 Pomoč države, predlogi	36

6 SKLEP.....	38
7 LITERATURA.....	41
8 PRILOGA A: PREPISI INTERVJUJEV.....	44
<i>PRILOGA A.1: INTERVJU</i>	<i>44</i>
<i>PRILOGA A.2: INTERVJU</i>	<i>46</i>
<i>PRILOGA A.3: INTERVJU</i>	<i>48</i>
<i>PRILOGA A.4: INTERVJU</i>	<i>50</i>
<i>PRILOGA A.5: INTERVJU</i>	<i>52</i>
<i>PRILOGA A.6: INTERVJU</i>	<i>54</i>
<i>PRILOGA A.7: INTERVJU</i>	<i>56</i>
<i>PRILOGA A.8: INTERVJU</i>	<i>58</i>
<i>PRILOGA A.9: INTERVJU</i>	<i>60</i>
<i>PRILOGA A.10: INTERVJU</i>	<i>62</i>
<i>PRILOGA A.11: INTERVJU</i>	<i>64</i>
<i>PRILOGA A.12: INTERVJU</i>	<i>66</i>
<i>PRILOGA A.13: INTERVJU</i>	<i>68</i>

KAZALO TABEL

Tabela 5.1: Prikaz podatkov sodelujočih staršev v intervjujih.....	29
---	-----------

1 UVOD

Družina je ena najstarejših in najpogostejših človeških institucij. Že od prazgodovine naprej predstavlja pomembno ustanovo v družbi in je značilna za vse znane kulture. Večina ljudi v družini odraste in kasneje kot odrasli oblikujejo svojo lastno. V zadnjih desetletjih so se družine v razvitih državah močno spremenile. Čedalje več je posvojitvenih družin, vedno več dvostarševskih družin razpada zaradi ločitev in s tem narašča število enostarševskih družin. Enostarševskim družinam država posveča skrb in zanimanje, vendar kljub določenim ukrepom socialna politika ne zadosti potrebam. Premalo pripomore k socialni varnosti in družbeni integraciji, saj enostarševske družine nimajo močnih socialnih omrežij, ki bi jim pripomogla k boljšemu življenju.

Nastanek enostarševske družine najbolj občutijo otroci, saj ta vpliva na njihov nadaljnji razvoj. Za razvoj otroka je najbolje, da sta obe komponenti toplina (naklonjenost, podpora, ljubezen) in oblikovanje ter uravnavanje strukture (norme, pravila, red) prisotni in uravnoteženi. Ob takšni vzgoji otrok lahko na primeren način izraža svoja čustva in potrebe. Kadar ti dve komponenti pri vzgoji nista uravnoteženi, prihaja do različnih vzgojnih stilov, kjer otrok občuti zanemarjenost in premalo toplino.

Nenazadnje največ pomoči v enostarševski družini potrebuje starš, saj so situacije od družine do družine zelo različne. Pomembno je, da so v prvih trenutkih enostarševske družine starši deležni podpore s strani svojih najbližjih (matere, očeta, prijateljev) in da se takrat počutijo varnega. Staršem je poleg najbližjih in sorodnikov omogočen dostop do pomoči na centrih za socialno delo in raznih društvih, kjer se lahko družijo osebno in preko forumov. Pomembnejšo vlogo pomoči nudi Javni jamstveni in preživninski sklad RS, ki se ukvarja s preživninami otrok in pomočjo staršem.

Prvi del diplomske naloge je bolj teoretične narave. Največ pozornosti sem namenila težavam s pojmom družina, nadaljujem s pojmom enostarševska družina, razvojem tega tipa družine, tipologijo in glavnimi značilnostmi.

V drugem delu naloge opredeljujem analize omrežij socialne opore, socialna omrežja in socialno oporo. Izpostavila sem organizacijo Javni jamstveni in preživninski sklad RS,

podrobneje predstavila njihovo delovanje, s čim in kako pomagajo staršem in otrokom, kakšne so preživnine.

Tretji, zadnji del naloge je empirični del, kjer se ukvarjam s preučevanjem značilnosti socialnih omrežij enostarševskih družin, predvsem kako so socialna omrežja pomembna za te družine. Ugotoviti želim, kakšno je dejansko stanje enostarševskih družin, na koga se starš opre/obrne, kje poišče pomoč, ko se njegova družina spremeni v enostarševsko družino. Zanima me, kako so starši sprejeti v družbi, kakšna je njihova socialna vključenost ter kako je s plačevanjem preživnin otrok in kakšni so postopki.

Diplomska naloga se zaključi s sklepom oziroma z najpomembnejšimi ugotovitvami in možnimi predlogi za večje širjenje socialnih omrežij pri enostarševskih družinah v upanju, da se bodo ti predlogi spremenili v realne ukrepe.

Cilj diplomske naloge je prikazati pomembnost socialnih omrežij ob nastanku enostarševske družine, opozoriti na težave ter pomanjkanje psihične, fizične in čustvene podpore.

2 POJEM DRUŽINA – TEŽAVE S POJOMOM

Na prvi pogled se družina ne zdi zahteven pojem, saj marsikdo ve, kako se definira. Vendar se s pojmom družina pojavljajo številne težave, ki so posledica reorganizacije in pluralizacije družinskih oblik. »Družino definiramo v ožjem smislu kot jedrno družino, to je, dve ali več oseb, ki živijo v skupnem gospodinjstvu in so med seboj povezane bodisi z zakonsko zvezo, kohabitacijo ali starševskim razmerjem« (Keilman 2003, 11). To pomeni, da v pojem družina uvrščamo pare brez otrok, pare z enim ali več otroki ter starša z enim ali več otroki. Na pojem družina ne gledamo kot na statičen, ampak kot na dinamičen pojem, ki se ves čas spreminja.

Definicije pojma družina se je potrebno lotiti sistematično in preudarno, saj moramo vključiti vse tipe družin ter pri tem paziti, da se bo razlikovala od podobnih pojmov (npr. gospodinjstvo). Tako mora biti definicija družine:

- RAZLIKOVALNA (distinktivna) – zajema bistvene dimenzije družin, ki konstruirajo in razločujejo družine od podobnih oblik vsakdanjega življenja ljudi, kot so gospodinjstvo ali partnerstvo,
- INKLUZIVNA (nediskriminatorna) – zajema oblike in načine družinskega življenja, ki se realno pojavljajo in med njimi ne razlikuje na podlagi ideoloških sodb (družine istospolnih partnerjev, ki so priznanje kot legitimna in legalna družinska oblika),
- OPERATIVNA (socialnopolitično, statistično in raziskovalno operacionalna) – bo učinkovita, da jo bo mogoče uporabljati v državnoadministrativnem in raziskovalnoinformacijskem delu (Rener 2006, 15).

V sociologiji dajejo veliko prednost starševskemu razmerju, ki skrbi za otroka/e. V tej smeri so delovali strokovnjaki delovne skupine pri OZN, ko so skušali oblikovati definicijo družine, katera bi bila najbolj inkluzivna oziroma sprejemajoča in najmanj ekskluzivna oziroma diskriminatorna. Naloga, katero so si zamislili ni bila enostavna upoštevajoč, da se družine razlikujejo med seboj že znotraj vsake družbe in kulture. OZN-ova definicija pravi: »*družino predstavljajo vsaj en (odrasel) človek ali skupina ljudi, ki skrbi za otroka/e in je kot taka (torej kot družina) prepoznana v zakonodajah ali v običajih držav članic (Family: Forms and Functions, 1992) (Rener in drugi 2006).*

Težave s pojmom družine se pojavljajo tudi zaradi naraščanja alternativnih oblik družin in zato, ker imajo različne stroke različne definicije družine. Enako kot gospodinjstvo se je v zgodovini demografske statistike pojmovala nuklearna družina, kar pomeni še en vidik privilegiranja tega tipa družine.

3 ENOSTARŠEVSKA DRUŽINA

S pojmom enostarševska družina mislimo na starša »mamo ali očeta, ki ne živi z zakoncem ali partnerjem in živi skupaj z vsaj enim ali več otroki« (Davies in drugi 2000, 196). Starš je v tistem trenutku odgovoren za popolnoma vse: za vzgojo otroka, gospodinjstvo in finance.

Enostarševska družina nastane s smrtjo enega od staršev, razvezo, migracijo, ločitvijo, zapustitvijo ali kot posledica odločitve staršev, da ne živijo več skupaj. Variacije enostarševske družine živijo v različnih socio-ekonomskih razmerah, toda statistike kažejo, da imajo večinoma manj življenjskih virov kot dvostarševske družine. Velika večina enostarševskih družin so materinske, čeprav se na zahodu večja tudi število očetovskih družin, ki imajo na splošno boljše življenjske razmere od materinskih (Rener 1993, 40).

Enostarševske družine niso nova družinska oblika, saj se je ta oblika družine pojavila že v zgodovini, so pa v sodobnih družbah vse bolj razširjene in tematizirane. Te družine so bile v preteklosti obravnavane bolj kot nepopolne, saj so socialna omrežja danes že tako razvita, da so staršu v taki situaciji dostopna na vsakem koraku. Ker gre za eno najbolj socialno ranljivih družbenih skupin, se jim posveča tudi politika in različni raziskovalci. Kljub zavzemanju le-teh za boljše življenjske pogoje se zdi, da je posvečanja tem družinam premalo, saj še vedno veliko enostarševskih družin živi na robu revščine.

Glede na različne družbene pojave v različnih časovnih obdobjih in vedno bolj stresen način življenja, število enostarševskih družin narašča in bo tako tudi v prihodnosti. V veliko primerih so vzroki za razvezo ali razpad zakonske zveze znani že leta prej. Vendar so razlogi za to sila različni. Med najpogostejše vzroke štejemo fizično in psihično nasilje, čustveno odsotnost enega ali obeh partnerjev, alkoholizem, ljubosumje, prenaporen vsakdanjik (delo, otroci, ...). Ločimo med dvema ključnima vzrokoma za zviševanje deleža enostarševskih družin, in sicer :

- večja ekonomska neodvisnost žensk (vstop žensk na trg delovne sile – zmanjšana ekonomska in socialna odvisnost od moških – ženske so najpogostejše nosilke enostarševskih družin) in
- liberalizacija razvez zakonskih zvez.

3.1 TIPI IN VZROKI ZA NASTANEK ENOSTARŠEVSKIH DRUŽIN

Enostarševska družina nastane začasno, ko se starša razvežeta oziroma ločita in eden izmed staršev (običajno mati) začne sam živeti z otrokom. Torej gre pri enostarševskih družinah pogosto le za prehodni in začasen položaj. V osnovi enostarševske družine delimo na materinske in očetovske enostarševske družine. Po podatkih je večina enostarševskih družin materinskih. V popisu 2002 je bilo zabeleženih 18,8% enostarševskih družin, od tega približno 16,1% materinskih družin (Statistični urad RS – popis 2002 v Socialni razgledi 2006). Razloga za to, zakaj je več materinskih enostarševskih družin, sta dva:

- ženske v večini primerov prevzemajo vlogo skrbnika (skrb za otroka),
- če se primer dodeljevanja otrok med staršema pojavi na sodišču, bodisi po ločitvah ali razvezi, otroke v večini primerov dodelijo materam (vloga pravnega sistema).

Osnovni razlog spreminjanja oblik družine so njihove notranje spremembe, pomembne pa so tudi širše družbene spremembe. Pojav raznovrstnosti družinskih oblik ni ključna značilnost družinskega spreminjanja, ampak le njegov kazalnik (Švab 2001).

Enostarševske družine lahko diferenciramo po vzroku nastanka nastalega tipa družine. Te družine zato nastanejo kot posledica (Kordeš in Jeriček 2006):

- nekatere enostarševske družine so enostarševske od rojstva otrok – to pomeni, da starša nista nikoli sklenila zakonske zveze, prav tako pa ne živita v kohabitaciji (skupnosti),
- veliko enostarševskih družin nastane kot posledica razveze ali ločitve, lahko tudi z razveljavitvijo zakonske zveze (ta se zahteva s tožbo),
- primeri, ko je eden od staršev (pogosteje moški) tuji državljan/ka in se vrne v domovino ter zapusti partnerja/partnerko (pojavijo se specifični problemi povezani z izterjanjem preživnine),
- velik delež enostarševskih družin nastane zaradi smrti partnerja,
- odločitve za samostojno starševstvo itd.

Pri izstopu iz enostarševske družine pa ločimo med naslednjimi situacijami (Crow in Hardey 1999, 236 – 237):

- najpogostejši razlog je odraslost oziroma selitev otrok – pomembnejša funkcija družine (skrb za otroka) »izgine« s tem, ko se otroci osamosvojijo,
- v tragičnih primerih gre za izginotje ali smrt otrok,
- starš se ponovno poroči,
- starš vzpostavi kohabitacijo z novim partnerjem,
- redko se »stara« družina ponovno vzpostavi po začasnem življenju narazen,
- smrt starša.

Med najpogostejše posledice nastanka enostarševskih družin štejemo razvezo zakonske zveze ali ločitev, do katerih privede psihično in fizično nasilje, prepiri, alkoholizem, ljubosumje, prevara, zasvojenost, stres in finančna zmogljivost družine. Pomemben je tudi naslednji dejavnik, in sicer:

- nasprotovanje pri življenjskih odločitvah med zakoncema ali partnerjema. Tu se pokaže, kako družina med seboj komunicira in se dopolnjuje. Če že na začetku ni skladnosti in prilagajanja, potem največkrat sledi razpad zakona ali partnerske zveze.

3.2 GLAVNE ZNAČILNOSTI

Glavna značilnost enostarševskih družin je prehodno stanje med kratkotrajnimi in začasnimi oblikami družine ter razlikovanje od dvostarševskih in drugih oblik družin. V enostarševskih družinah živi le en odrasel in otroci. Vedno več je tudi družin, kjer sta starša istega spola. V dvostarševskih družinah pa živita najmanj en moški in ena ženska z otroki. Pri tem je pomembno dejstvo, da starša v enostarševskih družinah nimata (več) partnerskih odnosov in ne živita (več) skupaj v skupnem gospodinjstvu. Seveda to ne pomeni nujno, da ne opravljata starševske vloge. Prave enostarševske družine so le tiste, ki so nastale zaradi smrti enega od staršev ali trajne zapustitve družine enega od staršev in zato le-ta ne opravlja ali nikoli ni opravljal svoje starševske funkcije.

Ker se očetje vse bolj zavedajo svojih pravic in odgovornosti do otrok, so dejanske enostarševske družine zelo redke. Posebnost so ženske, ki se za samostojno materinstvo odločijo zavestno. V statistiki enostarševske družine še zmeraj niso ustrezno zastopane in strokovno raziskane. Ravno zato enostarševske družine v nekaterih državah niso zastopane kot družine, ki potrebujejo pomoč s strani države, ker jim finančna sredstva ne zagotavljajo normalnega življenja in imajo slabše razvita socialna omrežja. Pomoč družinam se kaže v obliki nadomestila finančnih sredstev, da tem družinam država zagotovi normalno življenje in nudi ustrezna socialna omrežja.

Enostarševske družine torej sodijo med socialno ranljive skupine, ki se pogosteje soočajo z ekonomskimi težavami in socialno izključenostjo, zaradi česar bi tem družinam morali oblikovalci politik posvečati več pozornosti. Številni raziskovalci ugotavljajo, da je za enostarševske družine značilen slabši materialni položaj oziroma pomanjkanje. *Raziskave po svetu in tudi pri nas kažejo, da živijo enostarševske družine in še zlasti materinske enostarševske družine v najtežjih razmerah, kar pomeni, da imajo v primerjavi z drugimi nižje dohodke na družinskega člana/ico, manj trajnih dobrin, pa tudi ocena zadovoljstva z lastnim življenjem je nižja kot pri ljudeh, ki živijo v drugačnih oblikah družin* (Rener 1995, 21).

»Analize položaja slovenskih družin... kažejo na velik pomen strukture gospodinjstva pri zadovoljevanju osnovnih življenjskih potreb članov... Podatki o položaju teh

gospodinjstev kažejo, da živijo v najmanj kvalitetnih življenjskih pogojih enoroditeljska gospodinjstva. Ta gospodinjstva imajo sicer najugodnejše stanovanjske razmere, vendar predvsem zaradi večje stanovanjske površine na člana gospodinjstva. Imajo pa istočasno najmanj materialnih dobrin« (Slovenski odbor za Unicef 1995, 36).

Enostarševske družine doživljajo finančne težave in so tako ali drugače odvisne od denarne pomoči. Težave se kažejo tudi v usklajevanju službe s čim boljšim starševstvom.

Starši v enoroditeljskih družinah so v primerjavi s starši drugih družinskih skupnosti na slabšem predvsem pri obvladovanju problemov vsakdanjega življenja. Kljub sorazmerno visoki izobrazbi v primerjavi z ostalimi jim bolj pogosto zmanjkuje denarja za hrano. Visok delež med njimi je brez družabnih stikov v prostem času, so bolj nezadovoljni z življenjem, ki ga živijo in imajo bolj pogosto kot ostali občutek, da na obvladujejo življenja. Imajo pa starši v enoroditeljskih družinah bolj bogato kulturno življenje in v primerjavi z ostalimi tudi več prostega časa (Černigoj Sadar 1996, 9).

Seveda je pri samskih starših zaznati strah, saj jih skrbi ali vzgajajo prav, ali bodo otroci dokončali šolanje, ali bodo zašli v slabo družbo,... »V resnici iz enoroditeljskih družin ni nič več problematičnih otrok kot iz družin z obema staršema. Dolgoletne izkušnje kažejo tudi, da če se je v družini z obema staršema pojavljalo psihično oziroma fizično nasilje, ki se je kazalo pred otroki ali celo prenašalo nanje, potem je enoroditeljska družina za zdrav in uspešen razvoj otroka boljša od dvostarševske« (Mandić 2004, 17). Veliko več nezadovoljstva in nizke samopodobe je čutiti v materinskih enostarševskih družinah, ker so se matere odločile obdržati otroka, čeprav so vedele, da jim partner ne bo pomagal.

V enostarševskih družinah, ki so nastale kot posledica razveze ali ločitve, se starši spopadajo z dolgimi sodnimi procesi. Veliko hitreje se odvijajo procesi, kjer gre za sporazumno razvezo, kar je dobro tako za starša kot za otroke. Ker gre v večini primerov za neurejene odnose med staršema in na ta način najbolj trpijo otroci, je v interesu sodišča, da otroka dodeli tistemu staršu, katerega ima otrok raje oziroma

razsodi v dobro otroka. V tem primeru je otrok največkrat dodeljen materi, kljub temu pa sta oba starša dolžna skrbeti za otroka. Sodišče je običajno tisto, ki razsodi, kako morata starša skrbeti za otroka, koliko znaša preživnina in kako dolgo bo otrok pri kateremu od staršev. Preden sodišče razveže zakonsko zvezo, mora ugotoviti ali je s sporazumom zakoncev poskrbljeno za varstvo, vzgojo in preživljanje skupnih otrok ter za stike med otroki in staršema v skladu s koristjo otrok ter pridobiti o tem mnenje centra za socialno delo. Sodišče upošteva tudi otrokovo mnenje, če ga je otrok izrazil sam ali po osebi, ki ji zaupa in jo je sam izbral in, če je sposoben razumeti njegov pomen in posledice (Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, Uradni list RS 14/89) .

Pomanjkanje finančnih virov, socialnih mrež in občutek, da svojega življenja ne morejo v celoti kontrolirati so glavne kritične točke staršev enostarševskih družin. Lahko rečemo tudi, da vsi ti dejavniki (ne) posredno vplivajo na razvoj in samozavest njihovih otrok.

4 ANALIZA OMREŽIJ SOCIALNE OPORE

Za razliko od klasičnega načina analize, kjer gre za opazovanje značilnih enot oziroma spremenljivk (spol, starost, izobrazba, ...), postaja analiza socialnih omrežij vedno pogostejši pristop v raziskovanju različnih družbenih pojavov. Tako gre pri analizi omrežij za opazovanje relacijskih podatkov tj. opazovanje odnosov med enotami omrežij (medosebni odnosi, izmenjava socialne opore, ...). Analiza socialnih omrežij omogoča merjenje in analiziranje značilnosti socialnih omrežij posameznikov in položajev, ki jih imajo posamezniki znotraj teh omrežij – strukturo omrežij, značilnosti članov omrežij, značilnosti in moč vezi med člani omrežij (Garton in drugi 1997; Hlebec 2001, 64; Kogovšek 2001, 12; Kogovšek in Ferligoj 2003, 129; Zemljčič in Hlebec 2001, 191).

Najpomembnejše področje raziskovanja socialnih omrežij je v povezavi z analizo socialne opore.

Pristop na način analize socialnih omrežij povezuje analizo socialne opore s pristopom, ki se osredotoča na merjenje različnih odnosov posameznika in značilnosti teh odnosov in članov omrežja, pri čemer so razsežnosti socialne opore bolj ali manj implicitna vsebina številnih analiz socialnih omrežij, oziroma se šteje, da različni indikatorji na ravni omrežja merijo razsežnosti socialne opore oziroma, da so določene lastnosti socialnih omrežij povezane z indikatorji zdravja in dobrega počutja (Hlebec in Kogovšek 2003, 115).

4.1 OPREDELITEV SOCIALNIH OMREŽIJ

Socialno omrežje je opredeljena množica akterjev, to so posamezniki, skupine ljudi, organizacije oziroma druge družbene entitete, katere določeni družbeni odnosi povezujejo skupaj (prijateljstvo, izmenjava informacij, sorodstvene vezi, izmenjava socialne opore). Analiza socialnih omrežij se osredotoča na preučevanje vzorcev relacij med določenimi akterji, izmenjavo različnih virov med njimi (izmenjava informacij, socialne opore, materialnih sredstev, ...) ter ugotavlja družbene posledice teh odnosov in omrežij (Garton in drugi 1997, Marsden in Campbell v Papakyriazis in Boudourides 2001, 2).

Pri analizi običajno analiziramo različne lastnosti omrežij. Tako lahko analiziramo interakcijske lastnosti posameznih vezi ali morfološke lastnosti omrežij, to so značilnosti omrežja v celoti. Opazovane značilnosti posameznih vezi so moč vezi, multipleksnost vlog ali vsebin, vzajemnost izmenjave, stopnja intimne povezanosti, pogostost stikov in negativne vsebine. Opazovane značilnosti omrežja v celoti pa so velikost omrežja, gostota, sestava in homogenost omrežja (Garton in drugi 1997; Kogovšek in drugi 2003, 184; Mitchell v Igljč 1988, 84).

Ločimo med dvema osnovnima vrstama socialnih omrežij, in sicer med popolnim in egocentričnim socialnim omrežjem. Za popolno socialno omrežje je značilno, da so opazovane vse pripadajoče relacije (prijateljski odnosi, izmenjava socialne opore) v določeni medsebojno povezani skupini enot (oseb). Za egocentrično (osebno) socialno omrežje pa je značilno, da so opazovane posamezne enote imenovane ego. Lahko pa opazujemo eno ali več relacij, ki so definirane med njo in določenim številom drugih enot, ki jih imenujemo alterji (Kogovšek in Ferligoj 2003, 129 – 130; Zemljič in Hlebec 2001, 192).

4.2 OPREDELITEV SOCIALNE OPORE

Ko se ljudje znajdemo v težki situaciji, navadno potrebujemo ljudi, na katere se obrnemo, ko potrebujemo pomoč oziroma oporo. Viri pomoči oziroma opore so lahko prijatelji, družinski člani, sorodniki, sodelavci, znanci ter druge osebe oziroma institucije. Lahko rečemo, da gre za dve vrsti virov socialne opore:

- Neformalni vir: sestavljajo ga sorodniki in prijatelji – neformalna opora izvira iz normativne dolžnosti sorodstva in prijateljstva.
- Formalni vir: nudijo jih institucije, kjer je značilna birokratska organizacija, specializacija funkcij, formalizacija pravil delovanja, standardizacija delovanja... (Forland in drugi v Vaux, 1998).

Prvi najpomembnejši začetniki sistematičnega raziskovanja socialne opore, kot so Cassel, Caplan in Cobb, so izhajali predvsem iz emocionalnega vidika socialne opore. Po Casselu je socialna opora pomembna pri boleznih povezanih s stresom. Posledica tega so lahko razrahljane pomembne socialne vezi, posameznik lahko na ta način dobi zmedene povratne informacije, ki lahko porušijo njegovo ravnotežje. Ključni element socialne opore je povratna informacija, ki jo posameznik dobi od svojih najbližjih. Cobb poudarja, da je socialna opora dejavnik dobrega počutja »...informacija, ki posamezniku omogoča, da se zaveda, da je ljubljen, sprejet in spoštovan ter da pripada sistemu komuniciranja in vzajemnih obveznosti« (Hlebec in Kogovšek 2003, 104).

Veliko je raziskav, ki so namenjene proučevanju socialnih opor in socialnih omrežij, pri čemer je pomembno omeniti, da te raziskave postajajo vedno bolj osredotočene na specifične družbene skupine ljudi s svojimi značilnostmi.

Po Vauxu se socialna opora deli na tri osnovne dele in obsega vire socialne opore, oblike socialne opore ter oceno virov in oblik socialne opore. Tu viri predstavljajo tisti del socialnega omrežja, na katerega se posameznik obrne po pomoč in oporo. Oblike socialnega omrežja so specifična dejanja opore posamezniku, tretji sestavni del socialne opore pa je posameznikova subjektivna zaznava socialne opore (zadovoljstvo z oporo, občutek pripadnosti in občutka, da drugi skrbijo zanj ipd.) (Vaux v Kogovšek 2001, 34 – 35).

V literaturi obstaja vrsta različnih pojmovanj oblik socialne opore. Kogovšek ugotavlja, da se je med mnogimi avtorji izoblikoval konsenz, po katerem lahko oblike socialne opore uvrstimo v štiri večje skupine:

1. INSTRUMENTALNA (MATERIALNA) OPORA se nanaša na pomoč v materialnem smislu (posojanje denarja, orodja, pomoč pri hišnih opravilih in podobno);
2. INFORMACIJSKA OPORA se nanaša na informacije, ki jih oseba potrebuje ob kakšni večji življenjski spremembi;
3. EMOCIONALNA OPORA je pomoč v času večjih ali manjših življenjskih kriz in
4. DRUŽENJE, ki predstavlja socialno oporo v smislu neformalnega občasnega druženja (kino, obiskovanje, izleti) (Hlebec in Kogovšek 2003, 107; Kogovšek in drugi 2003, 184).

Zelo pomembno za posameznika je omrežje, ki nudi emocionalno oporo, saj je omrežje sestavljeno iz oseb, ki so posamezniku zelo blizu in imajo pomembno vlogo v njegovem življenju in pri obvladovanju kriznih in stresnih situacij. Osebe, ki so pri emocionalni opori zelo pomembne so partner, najbližji sorodniki in prijatelji. Večji poudarek je na ženskah, ki z gotovostjo izkazujejo večjo zavzetost in oporo tako ženskam kot moškim. Pomembnost emocionalne opore za posameznika v smislu zaščite pred stresom kažejo različne raziskave (Kogovšek in drugi 2003).

Čustvena opora, ki jo članice in člani družin nudijo drug drugemu, je najpomembnejša funkcija družine. Družinske vezi so daleč najpomembnejše področje socialnih opor, kažejo raziskave socialnih omrežij v Sloveniji. Nasploh so socialna omrežja v Sloveniji relativno majhna in intenzivna, zato pa tudi zelo ranljiva (Dremelj, Kogovšek, Hlebec 2004 v Socialni razgledi 2006). Najpogosteje se mladi ljudje v stiskah daleč najpogosteje obračajo na matere. Po podatkih iz raziskav o mladini kažejo da približno četrtina otrok v Sloveniji pogreša starševske opore in spodbude (Rener v Socialni razgledi 2006).

Kadar enostarševske družine potrebujejo pomoč, se bolj kot na formalne vire opore obračajo na neformalna socialna omrežja. Raziskovalke (Ule, Kuhar 2003 v Socialni

razgledi 2006) ugotavljajo, da so enostarševske družine čustveno in materialno najbolj prikrajšane od vseh tipov družin. Reorganizirane in razširjene družine so bližje enostarševskim kot dvostarševskim družinam. Raziskovalke so predlagale preoblikovanje formalnih opor za družine in podporo neformalnim omrežjem, predvsem sorodstvenim in prijateljskim.

4.3 JAVNI JAMSTVENI IN PREŽIVNINSKI SKLAD RS

Javni jamstveni in preživninski sklad Republike Slovenije deluje že od leta 1997 ter s svojim dosedanjim delovanjem upravičuje svoj namen poravnave obveznosti iz naslova pravic delavcev v primeru insolventnosti delodajalca in iz naslova pravic otrok v primeru neplačevanja preživnin. Ker se vloga sklada v zaostrenih gospodarskih razmerah še krepi, je nujno, da se:

- Na »jamstvenem« področju uveljavlja temeljne pravice do plačila za delo vsem delavcem in da se še bolj okrepi sodelovanje s sindikati, stečajnimi upravitelji in z upravitelji prisilnih poravnav.
- Na »preživninskem« področju nadaljuje z zagotavljanjem pravic otrok do preživnine, predvsem s spodbujanjem preživninskih zavezancev k plačevanju preživnine in k ureditvi odnosov z zakonitim zastopnikom otroka.

Ključna naloga sklada je zagotavljati pomemben vir sredstev za svoje delovanje z izterjavo, s čimer se razbremenjuje proračun in gradi zavedanje do pravic na eni strani in obveznosti na drugi (Javni jamstveni in preživninski sklad RS, splet 2010).

V nadaljevanju se bom osredotočila le na preživninski sklad RS, zanimalo me bo katere so naloge sklada, komu, kako in na kakšen način pomagajo.

4.3.1 PREŽIVNINSKI SKLAD RS

Da bi se razmere na področju neplačevanja preživnine uredile je Državni zbor Republike Slovenije v juniju 1999, po hitrem postopku sprejel spremembe zakona o Jamstvenem skladu Republike Slovenije (pravica do nadomestila preživnine je urejena v Zakonu o spremembah in dopolnitvah zakona o Jamstvenem skladu Republike Slovenije, ki je bil objavljen v Uradnem listu RS 53/99).

Delovanje preživninskega sklada je namenjeno otrokom, ki jim s pravnomočno sodbo, začasno odredbo in dogovorom pri centru za socialno delo pripada določena preživnina, ki je preživninski zavezanci ne plačujejo. Osnovni namen preživninskega sklada je, da se otrokom zagotovijo osnovni pogoji za normalno preživetje, na drugi strani pa naj se poostri odgovornost preživninskega zavezanca v odnosu do otroka, s katerim ne živi v skupnem gospodinjstvu, vendar ga je dolžan preživljati.

Vendar zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih določa, da so starši dolžni preživljati svoje otroke do 18. leta starosti otrok oziroma v primeru, da se otrok redno šola ali je zaradi telesne in duševne prizadetosti nesposoben za samostojno življenje, je dolžnost staršev, da ga preživljajo tudi po dopolnjeni polnoletnosti (Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih Uradni list RS 14/89).

Praviloma starša, v okviru svojih zmožnosti, svoje otroke vzgajata in preživljata v skupnem gospodinjstvu v primeru, ko živijo skupaj. Žal pa je danes tako, da smo vedno bolj priče dogodkom, ko skupno življenje ni več mogoče zaradi sporov, razprtij ali odtujenosti med staršema in posledica vsega tega je razveza oziroma ločitev, vse to pa ima posledice tudi za otroka (Javni jamstveni in preživninski sklad RS, LP 2008).

Če bi starša ob razvezi ustrezno poskrbela za otroke in tudi za medsebojne odnose (prijateljske), ne bi prihajalo do tožb na sodišču. Ker pa je tega vse manj, prihaja do vedno večji nesoglasij. V Sloveniji je razveza zakonske zveze možna na dva načina, na podlagi tožbe enega od zakoncev ali na podlagi sporazuma zakoncev. V primeru, ko se zakonca o razvezi ne moreta sporazumeti in je zakonska zveza za enega izmed njiju, ki s tožbo zahteva razvezo, nevzdržna, sodišče odloči o ustreznem varstvu, vzgoji in preživljanju skupnih otrok. V primeru sporazumne zveze pa sodišče preveri ali je

vsebina sporazuma o varstvu, vzgoji in preživljanju skupnih otrok ustrezna (Javni jamstveni in preživninski sklad RS, LP 2008).

Otroci so na podlagi odločitve sodišča dodeljeni v vzgojo in varstvo praviloma enemu od staršev, lahko tudi tretji osebi ali zavodu, drug starš pa obdrži pravico do osebnih stikov z otroki ter je zanje dolžan plačevati preživnino. Preživnina se določi v mesečnem znesku in za naprej, zahteva pa se lahko od trenutka, ko je bila vložena tožba za preživnino. Preživnina se določi glede na potrebe upravičenca in materialne ter pridobitne zmožnosti zavezanca. Pri odmeri preživnine za otroka mora sodišče upoštevati otrokovo korist, tako da je preživnina primerna za zagotavljanje uspešnega telesnega in duševnega razvoja otroka. Preživnina mora zajemati stroške življenjskih potreb otroka, zlasti stroške bivanja, hrane, oblačil, obutve, varstva, izobraževanja, vzgoje, oddiha, razvedrila in drugih posebnih potreb otroka (Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih Uradni list RS 14/89).

Preživnino se določi glede na zmožnost staršev in na potrebe otroka, ki se s starostjo spreminjajo. Glede preživnine se lahko sklene dogovor o preživljanju pri pristojnem centru za socialno delo, ki temelji na sporazumu med zakonitim zastopnikom otroka in preživninskim zavezancem, s katerim se določi višina preživnine in datum, od katerega je zavezanec dolžan plačevati preživnino. Če sporazumni dogovor ni možen, se določitev preživnine zahteva z vložitvijo tožbe na pristojno sodišče. Preživljanje je osebna pravica in dolžnost, kar pomeni, da se ne more prenašati na drugega niti v primeru smrti z dedovanjem (Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih Uradni list RS 14/89).

4.3.2 PRAVICE OTROK V PRIMERU NEPLAČEVANJA PREŽIVNINE

Otrokom, ki jim je bila s pravnomočno sodno odločbo oziroma s sklenjenim dogovorom pri centru za socialno delo dodeljena preživnina in jo preživninski zavezanec ne plačuje, jim preživninski sklad izplačuje nadomestilo preživnine. Do izplačila nadomestila preživnine je upravičen otrok (Javni jamstveni in preživninski sklad RS, splet 2010):

- ki mu je s pravnomočno sodbo oziroma z dogovorom pri centru za socialno delo določena preživnina, ki jo zavezanec ne plačuje,
- ki je državljan Republike Slovenije in ima stalno prebivališče v Republiki Sloveniji,
- ki je tujec in ima stalno bivališče v Republiki Sloveniji, če je tako odločeno z meddržavnim sporazumom ali ob pogoju vzajemnosti,
- ki še ni dopolnil 18 let,
- katerega izvršba je bila neuspešna oziroma postopek še ni končan, pa je od vložitve predloga za izvršbo preteklo že več kot 3 mesece.

Višina nadomestila preživnine se usklajuje s količnikom uskladitve preživnin in nadomestil preživnin, odvisna pa je od otrokove starosti. Ta znaša (Javni jamstveni in preživninski sklad RS, splet 2010):

- za otroka do 6. leta starosti 69,24 €
- za otroka od 6. do 14. leta starosti 76,16 €
- za otroka nad 14. letom starosti 90,01 €

Po podatkih preživninskega sklada je bilo od oktobra 1999 do konca leta 2002 vloženih 3.533 vlog za uveljavitev pravice do nadomestila preživnine za 4.562 otrok. Od 3.533 vlagateljev je bilo 122 očetov. V juniju 2010 je preživninski sklad izplačal preživnine 3.249 otrokom v višini 253.414,79 €, kar pomeni, da povprečno nadomestilo preživnine znaša 77,98 € na otroka (Javni jamstveni in preživninski sklad RS, junij 2010).

Pravica do nadomestila preživnine preneha: (Javni jamstveni in preživninski sklad RS, splet 2010):

- na zahtevo otrokovega zakonitega zastopnika,
- na zahtevo preživninskega zavezanca, če dokaže, da je vplačal vse zapadle preživninske obveznosti in da je za dva meseca vnaprej plačal preživninsko obveznost oziroma finančna sredstva deponiral na sodišču v otrokovo korist ali če je preživninsko odgovornost prevzel dolžnikov dolžnik,
- če niso več izpolnjeni pogoji za pravico do nadomestila preživnine.

5 RAZISKOVALNI PROBLEM

V praktičnem delu diplomske naloge se ukvarjam z glavnim raziskovalnim problemom, in sicer želim ugotoviti, kakšne so značilnosti socialnih omrežij enostarševskih družin v Sloveniji. Najbolj me zanima, kdo je prvi v sklopu socialnega omrežja, ki staršu pomaga ob nastali situaciji, kako mu pomagajo, kako vse to vpliva na vzgojo otrok, na odnose z drugimi ter kako so sprejeti v družbi.

Skozi celotno analizo se ukvarjam z naslednjim raziskovalnim vprašanjem:

1. Katere so značilnosti socialnih omrežij enostarševskih družin?

Skozi analizo pričakujem, da staršem enostarševskih družin v prvih trenutkih pomagajo starši (matere), nato sledijo prijatelji, sorodniki in pa razna društva, centri za socialno delo (država).

5.1 METODA ZA RAZISKAVO

Pri metodi za raziskavo sem se odločila, da bo za analizo raziskovalnega vprašanja smiselno opraviti intervjuje s starši enostarševskih družin. Sam način priprave vprašanj za intervju je bil zelo težak. Vprašanja so zelo osebna, zato je bilo pričakovati, da starš pri določenem vprašanju ne bo želel odgovoriti oziroma bo povedal le okvirno, bolj na kratko. Glavne teme intervjujev so bile sprememba življenja ob nastanku enostarševske družine, kdo jim pomaga, na katerih področjih, kakšna je vzgoja, odnosi s sosedi, odnosi z družinskimi prijatelji, odnosi s sorodniki bivšega partnerja in pa pristop države – kako država poskrbi za enostarševske družine, kaj jim nudi.

5.2 ZBIRANJE PODATKOV IN VZOREC

Intervjuje sem opravljala od 10. marca 2010 do 28. maja 2010. Opravila sem 13 intervjujev in za vsak posamezni intervju sem potrebovala veliko časa, da sem se lahko dogovorila, da družino obiščem in starša izprašam. Krog enostarševskih družin v mojem okolišu je precej majhen, zato sem za pomoč zaprosila prijatelje/ice, sorodnike, da so mi pomagali pri iskanju staršev, ki bi bili pripravljeni odgovarjati na vprašanja oziroma se o tej temi tudi pogovarjati. Zanimivo pri tem je, da so vsi intervjuvani starši matere, kar se ujema s prej omenjenimi statističnimi podatki, ki kažejo, da je med enostarševskimi družinami v Sloveniji največ materinskih.

Intervjuje sem opravljala osebno na domu in pa tudi neosebno preko aplikacije »google talk«, saj nekateri starši živijo predaleč, da bi lahko prišla do njih, pa tudi sami so izrazili željo, da bi, če se le da, odgovarjali kar preko računalnika. Iz tega sklepam, da sem pri določenih temah prišla do manj podatkov, saj starši verjetno niso odgovorili tako iskreno kot bi sicer lahko. Z vsakim staršem sem se pogovarjala približno 55 minut, pri tem pa sem odgovore zapisovala na papir. Pri intervjuju preko »google talk« sem potrebovala več časa, približno 1 uro in 15 minut. Osebni intervjuji so potekali precej zadržano, starši so se težko odprli, saj nekateri danes ne živijo več kot enostarševska družina, nekateri živijo z novim partnerjem, drugi pa so sami, ker so otroci že odrasli. Na samem začetku izvajanja intervjuja sem vsakemu vprašanemu razložila, da intervju poteka anonimno in da ne bom zapisovala njihovih imen in jih z uvodnim delom pripravila, da so odgovarjali bolj spontano in manj zadržano.

5.2.1 Statistični prikaz podatkov sodelujočih staršev

V intervjujih, ki sem jih opravila s sodelujočimi starši, so sodelovale samo matere, ki so enostarševska družina ali pa so nekoč živele kot enostarševska družina in imajo danes drugega partnerja. Pri tem lahko zopet potrdim trditve potrjene s strani statističnih podatkov, ki kažejo, da je med enostarševskimi družinami v Sloveniji največ materinskih (glej Tabelo 5.1).

Opravljenih je bilo trinajst intervjujev v različnih občinah, starše sem izbirala naključno. Tri vprašane prihajajo iz občine Grosuplje, ena iz občine Slovenske Konjice, ena iz občine Cerknica, ena iz občine Ravne na Koroškem, ena iz občine Tržič, kar šest pa jih prihaja iz občine Ljubljana. Povprečna starost vprašanih, ko so postali enostarševska družina je, 29 let. Enajst vprašanih mater je zaposlenih, dve sta nezaposleni. Največ je enostarševskih družin, kjer imajo matere po enega otroka, ostale vprašane imajo po dva oziroma tri otroke (glej Tabelo 5.1).

Tabela 5.2: *Prikaz podatkov sodelujočih staršev v intervjujih.*

Id	Starš	Spol	Kraj	Starost	Status	Število otrok	Način izvedbe intervjuja	Čas trajanja
1	OS 1	Ž	Grosuplje	29	Zaposlena, samohranilka	1	Osebno	45 min
2	OS 2	Ž	Slovenske Konjice	30	Zaposlena, vdova, samohranilka	1	aplikacija »Google talk«	65 min
3	OS 3	Ž	Cerknica	22	Nezaposlena, samohranilka	1	Osebno	50 min
4	OS 4	Ž	Tržič	35	Zaposlena, samohranilka	1	aplikacija »Google talk«	60 min
5	OS 5	Ž	Ljubljana	38	Zaposlena, samohranilka	3	Osebno	65 min
6	OS 6	Ž	Ljubljana IG	25	Zaposlena	1	aplikacija »Google talk«	55 min
7	OS 7	Ž	Ljubljana	28	Zaposlena	3	aplikacija »Google talk«	65 min
8	OS 8	Ž	Ljubljana	23	Zaposlena	2	Osebno	50 min
9	OS9	Ž	Ravne na Koroškem	30	Zaposlena, samohranilka	2	aplikacija »Google talk«	75 min
10	OS10	Ž	Dobrova	24	Zaposlena	1	Osebno	45 min
11	OS11	Ž	Ljubljana ŠIŠKA	18	Nezaposlena, samohranilka	2	aplikacija »Google talk«	65 min
12	OS12	Ž	Grosuplje	28	Zaposlena, samohranilka	3	Osebno	55 min
13	OS13	Ž	Grosuplje	31	Zaposlena, samohranilka	1	Osebno	50 min

Vir: empirična raziskava avtorice diplomskega dela.

5.3 INTERPRETACIJA ZBRANIH PODATKOV

Zbrane podatke iz intervjujev sem analizirala po sklopih ter jih povzela v najpomembnejše ugotovitve. Poleg interpretacij zbranih podatkov je dodanih tudi nekaj konkretnih citatov iz intervjujev.

5.3.1 Glavni razlog za nastanek enostarševske družine

Kot najpomembnejše razloge so starši izpostavili nerazumevanje s partnerjem, kombinacija psihičnega in fizičnega nasilja, stalno prerekanje, pomanjkanje ljubezni, različna mnenja, smrt partnerja, partner je dal prednost družbi pred družino, naveličanost. Razlogov za razpad je še veliko več, saj današnji ritem življenja zahteva svoje in tako pride do nesoglasij pri skupnih odločitvah. Zaradi tega prihaja do razpada zveze med partnerjema in vedno večkrat do razpada družine. Pri vsem tem najbolj trpijo otroci, ki potrebujejo oba starša za normalno vzgojo in nadaljnje učenje vrednot, ki se jih otroci naučijo od svojih staršev. V veliko primerih pa so razlogi za razpad zveze znani že leta prej, preden dokončno en od staršev ali oba rečeta, da imata dovolj.

5.3.2 Kako se je spremenilo življenje

Življenje se je vsem vprašanim staršem, ko so postali enostarševska družina, zelo spremenilo, nekaterim na boljše, drugim pa na slabše. Najbolj so izpostavili spremembe življenjskih ciljev, načina življenja, skratka življenje se jim je obrnilo na glavo. Ostali so sami za vse, saj je potrebno veliko prilagajanja, organizacije in dogovarjanja, kako naprej. Otroci morajo biti deležni posebne pozornosti, skrbi, nege in vse to jim morajo starši zagotavljati skozi vzgojo, da nastala situacija ne bi negativno vplivala na življenje otrok. Starši, ki niso imeli nikakršne pomoči niti s strani svojih staršev, so izpostavili trenutek, ko ostaneš popolnoma sam za vse in ne veš kako naprej. Enostavno se jim je sesul svet, znašli so se v pravi zmedi, brez kakršnegakoli vedenja o tem, kako sam vzgajati otroka, kako zagotoviti finančna sredstva, kje poiskati pomoč itd. Življenje se je večini materam močno spremenilo tudi čustveno, saj so jih prijatelji in sorodniki zapustili, ker so bili mnenja, da so za razpad zveze z bivšim partnerjem krive same. Nekaterim staršem pa se je življenje po tem, ko so postali enostarševska družina

spremenilo na bolje, saj oseba 5 pravi *»Res je bilo sprva težko, saj imam tri otroke, vendar so mi tudi najbližji priskočili na pomoč. Spremenilo se je tudi na boljše, saj je vzgoja postala lažja, ker prej z bivšim nikakor nisva našla skupne besede. Vedno sva se na koncu skregala. Zdaj ko sem sama, vse tri lepo »poštiram« in smo vsi zadovoljni«*. Tudi oseba 12 je podobnega mnenja, saj pravi *»Življenje se mi je zelo spremenilo. Lahko rečem, da se mi je spremenilo na boljše in na slabše. Na boljše zato, ker se z bivšim po tem nisva več prepirala, ker prej je bilo noro. Nikoli nisva našla skupnega jezika, veliko je bil zdoma, skoraj nikoli ga ni bilo doma. Na slabše pa se je spremenilo zato, ker so trije otročki kar velik zalogaj, moja plača je preslaba, da lahko poskrbim za nas vse«*. Iz povedanega lahko sklepam, da četudi se je življenje spremenilo na slabše, so starši imeli nekoga, ki jim je pomagal vsaj na čustvenem področju, da so se lahko na samem začetku spopadli z nastalo situacijo.

5.3.3 Funkcioniranje družine, pomoč, usklajevanje na finančnem in materialnem področju

Funkcija oziroma samo delovanje družine, ko nastane enostarševska družina se popolnoma spremeni. Delovanje in usklajevanje pri vprašanih se je spremenilo, postalo težko, praktično so družine ostale same, dokler nekaterim niso na pomoč priskočili starši, prijatelji, centri za socialno delo in celo bivši partner. Nekje polovici vprašanim materam pomagajo domači (starši, bratje, sestre), bolj materialno, finančno malo manj, ostale matere pa pomoči s strani domačih niso deležne, tako da se morajo znajti same. *»Večje stroške pokrivamo s kakšnim kreditom ali dvema, pomaga pa nam nihče.«* (Oseba 8) Večina vprašanih danes še vedno živi kot enostarševska družina. Tako da je finančni položaj teh družin zaskrbljujoč, saj matere niso deležne visoke denarne pomoči, ampak dobijo le tisto minimalno pomoč. Oseba 2 je bila po partnerjevi smrti deležna le njegove pokojnine, oseba 4 je pogrešala štipendijo, ki bi jo lahko dobivala njena hči. Kar večina je izpostavila, kako skromno so živeli na samem začetku, ko so postali enostarševska družina. Ni bilo nobenega razkošja, finance so razporedili v naprej po potrebah, na prvem mestu pa so bili seveda otroci. Občutki nemoči in nebogljenosti, ki so jih matere občutile, so bili veliki, sram jih je bilo prositi bližnje za pomoč, saj so se čutile dolžne in so se spraševale, kdaj in kako bodo lahko vso potrebno pomoč povrnile. Matere, ki prejemajo preživnino za svoje otroke pravijo, da jim ne zadostuje za

pokrivanje vseh stroškov, ki nastanejo pri preživljanju in vzgoji otroka. Večina je izpostavila problem gospodarske krize in s tem nižjo plačo, ki je pomemben vir za razvoj družine. Vse to pa se občuti ob nastalih stroških, ki jih je iz dneva v dan več. Otroci odraščajo, vsak ima svoje potrebe, finančnih sredstev pa kot pravijo matere, ni dovolj za vse, da bi si lahko kaj privoščili. Večina otrok je danes še predšolskih in šoloobveznih, tako da je vsakršna pomoč še kako dobrodošla. Velik strošek za matere je predvsem vrtec in šola, tako da se morajo z varstvom otrok znati same. Tiste matere, katerim pomagajo domači, so deležne varstva tudi z njihove strani, drugi pa otroke vozijo k staršem bivšega partnerja, saj prostega mesta v vrtcu niso dobile. Le trije otroci od vprašanih so že samostojni oziroma si lahko denar služijo sami in tako pomagajo pri finančni krizi v družini. Le trem od trinajstih vprašanih na materialnem in finančnem področju pomaga bivši partner. Oseba 6 pravi *»Po treh letih se je življenje vrnilo v ustaljen ritem. Z bivšim sva uspela uskladiti obiske, starševstvo si deliva kolikor je mogoče, ne kregava se več, ni napetosti, preživnino plačuje redno ter prispeva v primeru večjih izdatkov (oblačila, letovanja, ...).«* Prav tako osebi 7 pomagata oba bivša partnerja. Oba plačujeta preživnino in ohranjata stike z otroki, vendar otroci težko razumejo, zakaj morajo živeti narazen.

5.3.4 Nudenje pomoči, kdo, kolikokrat, na katerih področjih

Vsak začetek enostarševske družine je težak in s strani svojcev težko sprejemljiv. Tako eni kot drugi se morajo navaditi, da enostarševska družina funkcionira popolnoma drugače, brez enega starša in ponuja drugačno vzgojo. Nekaterim materam so pomoč ponudili domači, predvsem starši, vendar večina le z moralno podporo, nekaj malega jih je pomagalo tudi materialno in še manj finančno. Pomoč domačih je prišla prav v trenutku, ko so matere ostale brez varstva za svoje otroke, in to je tudi največkrat ponujena pomoč, ki je bila izpostavljena. Seveda je bilo pomoči s strani domačih v prvih mesecih nastale situacije veliko, tudi dnevno, sčasoma pa je bilo tega vse manj. Pomoč so jim nudili tudi prijatelji, s tem da so materam dali že rabljena oblačila in igrače za njihove otroke, pomagali so tudi na čustvenem področju, predvsem s pogovori. Center za socialno delo je nekaterim materam nudil pomoč le v obliki pogovorov, drugim pa z otroškimi dodatki. Matere so na splošno nezadovoljne z delom centra za socialno delo, saj v večini primerov ne prisluhnejo družinam, ki nujno

potrebujejo pomoč in na ta način matere zgubljajo zaupanje v pomoč centra. Na centre za socialno delo se zato vse manj zatekajo, s tem pa ne dobijo pomoči in so tako na slabšem, finančno kot tudi moralno – se ne pogovarjajo o nastalih problemih s strokovnim delavcem.

5.3.5 Vzgoja, starševska vloga

Vloga obeh staršev je pri vzgoji otroka zelo pomembna za nadaljnji razvoj. Otrok se veliko nauči ravno od staršev in če sta prisotna oba, je vzgoja lahko veliko lažja, lahko pa tudi ne, ravno zaradi nasprotujočih mnenj. Vzgoja otroka ob vlogi enega starša je težja, potrebno je vložiti veliko truda in prostega časa, lahko pa je tudi lažja, saj ni nasprotujočih mnenj pri vzgoji. Veliko je enostarševskih družin, kjer ni zagotovljenih finančnih sredstev in druge oblike pomoči in se morajo zato same znajti in preživeti. Starševska vloga, kjer je aktiven le en starš, sčasoma postane naporna. Današnji ritem življenja ne dopušča veliko časa, da bi se lahko starš čim bolj posvetil razvoju svojega otroka. Delavniki se daljšajo, prihodki pa se nižajo. Po zbranih podatkih v intervjujih več kot polovica vprašanih meni, da je vzgoja v enostarševski družini celo lažja kot v dvostarševski družini. Ko so še živeli z bivšim partnerjem, so bili različni pogledi na vse stvari, zato je prihajalo do razhajanj pri nadaljnjih odločitvah. Oseba 7 pravi *»Seveda so trenutki, ko je vzgoja sedaj težja in spet drugič lažja, težko bi generalizirala na splošno, a zame je najvažnejša varnost in sreča otrok in te je sedaj bistveno več kot nekoč.«* To, da so matere podobnega mnenja o vzgoji otroka ob vlogi enega starša, po njihovem mnenju kaže na to, da prisotnost enega starša bolje vpliva na delovanje, vzgojo in prihodnost otroka, saj otrok ni zmeden od različnih mnenj. Glede pomoči, so bile matere podobnih mnenj. Veliko pogrešajo socialno pomoč (otroški dodatek, preživnine), potrebujejo moralno in psihično pomoč in nenazadnje tudi materialno pomoč. Vsaka od njih je bila deležna drugačne pomoči s strani različnih oseb in institucij. Veliko jih pogreša pomoč bivšega partnerja, vsaj na finančnem področju. Oseba 4 pogreša tudi pripadajočo štipendijo, ki naj bi jo hči dobila, pa ji je država ne odobri, medtem ko otroci bolj premožnejših staršev pa imajo štipendijo.

5.3.6 Odnos s sosedi

Z odnosi do sosedov vprašane matere nimajo problemov. Odnosi so ostali nespremenjeni. Tisti, ki živijo v večjih soseskah, se tako rečeno zanimajo vsak zase in se ne ozirajo na druge. Edini stik s sosedi v večjih soseskah je pozdrav in po navadi vprašajo matere, kako zmorejo same brez partnerja, predvsem tiste z več otroki. Matere, ki živijo na vasi, pa nimajo večjih težav s spoštovanjem, čeprav se ljudje na vasi med seboj bolj družijo in si pomagajo. V primeru, ko so družine postale enostarševske, so odnosi ostali isti oziroma so ljudje med seboj še bolj povezani. Pravijo, da jih sosedje ne pomilujejo, morda so jih na začetku, vendar se je čez čas vse skupaj spremenilo in so sosedje sprejeli družino tako kot je, enostarševska. Oseba 6, ki živi v bloku pravi *»Sosedje se v bloku ne zanimajo prav dosti za druge. Nekaj pomilovanja je bilo le v začetni fazi, sedaj pa so vsi to situacijo sprejeli kot del mojega življenja in ne čutim, da bi bila zaradi tega deležna posebnega odnosa ali pomilovanja s strani sosedov.«*

5.3.7 Odnos z družinskimi prijatelji

Družinski prijatelji so drugi najbližji, ki nudijo pomoč nekomu, ki se znajde v stiski. Odnosi med starši enostarševske družine in prijatelji se lahko kaj hitro spremenijo, že zaradi tega, če so prijatelji skupni, od obeh staršev. Prijateljstvo med njimi traja vse do razveze med dvema partnerjema in potem, se zaradi nasprotujočih si mnenj, prijateljstvo lahko prekine. V večini se vse matere po razvezi z bivšim partnerjem s prijatelji zelo dobro razumejo in so celo v boljših odnosih kot prej. Bivši partnerji so bili v večini primerov tisti, zaradi katerih se s prijatelji niso veliko družili oziroma so se manj videvali. Zdaj, ko živijo brez bivšega partnerja, jih prijatelji večkrat obiščejo, jim pomagajo (bolj materialno, kar jim seveda zelo veliko pomeni za njihove otroke), veliko več se tudi družijo na raznih srečanjih, hodijo na sprehode, izlete itd. V trenutku, ko je družina postala enostarševska, so bile nekatere matere deležne pomoči s strani prijateljev in za to so jim zelo hvaležne in še danes ne vedo, kako jim povrniti dobroto. Oseba 10 je povedala *»S prijatelji smo še vedno v stikih, pomoč je še vedno prisotna in se kaže v vseh oblikah. Odnosi z njimi so postali celo še boljši odkar sva z bivšim narazen. Ko sva bila skupaj, smo se videvali bolj malo, saj se bivši ni vklopil v družbo.*

On je imel svoj krog prijateljev, vendar ne takih, ki bi nama pomagali, zato me imajo zdaj, ko sem sama, bolj radi in mi več pomagajo.»

5.3.8 Odnos s sorodniki bivšega partnerja

Odnosi se ob različnih situacijah spreminjajo in tako je tudi pri vprašanih materah. Pravijo, da ko so postali enostarševska družina, so se s sorodniki oddaljili, stikov je bilo mnogo manj kot prej. Razlog je bil v tem, da so sorodniki krivili partnerke (matere) za razpad družine in s tem so se odnosi le še slabšali. Večina vprašanih nima stikov s sorodniki bivšega partnerja, pri nekaterih pa gre le za občasne obiske oziroma videvanja, ko pripeljejo otroke v varstvo domov k bivšemu partnerju. Oseba 4 pravi *»Po ločitvi se nihče od sorodnikov ni oglasil, minilo je več kot dve leti, da so me poklicali in prišli na obisk, seveda pogledat otroka. Lahko rečem, da imam danes normalne odnose z njimi, vendar nisem pa deležna nikakršne pomoči z njihove strani. Ne pomagajo mi ne pri varstvu ne pri drugih opravilih, tako da se moram znajti sama.«* Matere, ki so v dobrih odnosih s sorodniki bivšega partnerja, pa pravijo, da ob razpadu družine ni bilo čutiti nesprejetosti med sorodniki. Materam sorodniki pomagajo bolj materialno, vendar dovolj, da družina lahko normalno živi in si ustvarja življenje brez enega starša.

5.3.9 Pomoč bivšega partnerja

Za nastanek enostarševske družine so pomembni različni vzroki. Od tega je odvisna tudi pomoč bivšega partnerja, kako bo pomagal, če seveda sploh bo. Drugače je spet v primerih, ko je za nastanek enostarševske družine »kriva« smrt enega od staršev. Tu pomoči bivšega partnerja ni in družina se mora znajti sama, kako naprej. Matere so povedale, da večina bivših partnerjev »še kar« pomaga, nekateri z varstvom, drugi z minimalnimi finančnimi in materialnimi sredstvi. V večini bivši partnerji zamujajo s plačili preživnin za svoje otroke. Oseba 8 pravi *»Ja bivši ju vsake toliko vzame k sebi čez vikend, drugače pa smo bolj sami. Pomaga le toliko, da plačuje pripadajočo preživnino, pa še te ne bi, če ne bi bilo potrebno posredovanje CSD.«* Nekateri pa sploh ne pomagajo nič in se ne zmenijo za svoje otroke. Tako oseba 10 pravi *»Nič ne sodeluje in ne pomaga, ne z varstvom, ne finančno in ne materialno, ne plačuje niti preživnine. V*

bistvu sva z otrokom ostala prepuščena sama sebi, nisem si niti predstavljala kako nadaljevat življenje brez pomoči, saj je plača zelo slaba in prenizka, da bi otroku zagotovila vse tisto najnujnejše.» Le pri eni vprašani osebi pa je bil razlog za nastanek enostarševske družine smrt partnerja, in zato je bilo toliko težje se znajti v tej situaciji. Ostala je sama z otrokom v odraščanju, ki je potreboval tudi očeta, spremenil se je odnos do drugih, bilo jo je strah. Imela je le starše, ki so ji stali ob strani, druge oblike pomoči ni bila deležna.

5.3.10 Pomoč države, predlogi

Pri zadnjem vprašanju, ki je bilo bolj splošno, me je zanimalo mnenje staršev glede pomoči države enostarševskim družinam in kakšni so njihovi predlogi oziroma, kaj pogrešajo. Matere so povedale, da dobivajo otroške dodatke, vendar ne vse, pa še to majhen znesek. So mnenja, da bi morala biti socialna pomoč višja (višji otroški dodatki), država bi morala poskrbeti vsaj za brezplačno varstvo otrok enostarševskih družin, brezplačna bi morala biti tudi malica in kosilo v šoli, potrebščine (učbeniki, delovni zvezki), ter izvedli bi lahko, kakšen poučen izlet za enostarševske družine. Oseba, ki je vdova pravi, da je bila s strani države deležna pokojnine po možu in otroškega dodatka in da je bila s tem zadovoljna. Oseba 2 je leta 2007 s strani centra za socialno delo dobila pismo, kjer so napisali, da dvigajo roke nad njenim primerom in da se mora znajti sama. Oseba 13 kot predlog navaja, da bi država lahko imela več posluha za enostarševske družine v smislu stanovanjskega problema. To se ji zdi velik problem, saj je večina enostarševskih družin materinskih, kar pomeni, da so matere bolj povezane z otrokom in so zato največkrat brezposelne, vse to pa privede v pomanjkanje finančnih sredstev za nakup stanovanja za normalno življenje enostarševske družine. Oseba 7 pa pravi »*Razen otroških dodatkov s strani države nisem deležna posebne pomoči, a menim, da je tudi ne potrebujem. Seveda mi gre težko in bi bila vesela vsakega dodatnega evra, a sem prepričana, da je mnogim veliko težje. Imam rešen stanovanjski problem, imam zaposlitev, z bivšim partnerjem relativno dobro sodelujem in to je zame najvažnejše.*» Oseba 8 moti »*da država ne stori nič na dohodninskem področju, zaradi alimentov namreč vedno plačam dohodnino, očetu pa se določen znesek vedno plača nazaj. Torej ne dobim alimentov za vseh 12 mesecev, niti jih on ne plačuje...*» Če povzamem so matere nezadovoljne z delom države, saj zelo malo naredijo za

enostarševske družine ali njihove otroke. Več optimizma pri starših enostarševskih družin bi bilo, če bi otrokom iz bolj finančno problematičnih družin brezplačno nudili poletna letovanja na morje, če jim že sami starši tega ne morejo nuditi. Matere pravijo, da bo morala država še veliko postoriti in se dogovoriti glede problema enostarševskih družin v Sloveniji, da bo čim manj nezadovoljstva med starši in več nasmejanih otroških obrazov.

6 SKLEP

Namen moje diplomske naloge je bil ugotoviti, katere so značilnosti socialnih omrežij enostarševskih družin. Zanimalo me je dejansko stanje enostarševskih družin, na koga so se starši oprli, kje so poiskali pomoč, kdo jim je najbolj pomagal, kako so sprejeti v družbi ter kakšno je stanje s plačevanjem preživnin za otroke in kako so starši zadovoljni z delom socialne politike.

Ker se trend spreminjanja družinskih oblik iz dvostarševskih v enostarševske družine očitno povečuje, je opaziti porast enostarševskih družin v Sloveniji. Zato lahko rečemo, da je to najhitreje rastoča oblika družine pri nas, saj se je v dveh desetletjih število enostarševskih družin skoraj podvojilo.

Raziskave so pokazale, da zlasti materinske enostarševske družine živijo v najtežjih razmerah in imajo v primerjavi z drugimi nižje dohodke na družinskega člana in s tem tudi manj trajnih dobrin (Rener 1995, 21). Iz podatkov zbranih z intervjuji pa je razvidno, da so vprašane matere v večini nezadovoljne z lastnim življenjem, saj se je življenje zelo spremenilo.

Enostarševske družine najbolj trpijo zaradi pomanjkanja finančnih sredstev, in posledica tega so neplačane preživnine za otroke. Pri analizi sem ugotovila, da veliko bivših partnerjev ne plačuje preživnin za svoje otroke, kar je tudi velik problem, saj imajo vprašane matere kar težave pri usklajevanju s finančnimi sredstvi. Kot pravijo same, se s finančnimi sredstvi vnaprej organizirajo, da so vsem članom v družini zadovoljene najnujnejše potrebe. Navsezadnje slaba finančna sredstva enostarševskim družinam ne zagotavljajo normalnega življenja in imajo s tem tudi slabše razvita socialna omrežja.

Socialna omrežja so zelo pomemben vir za posameznika, ki potrebuje pomoč v različnih oblikah. Zato starši v enostarševskih družinah potrebujejo zelo močna in velika socialna omrežja s strani prijateljev, domačih, centrov za socialno delo, da jim s svojo prisotnostjo in pomočjo pomagajo iz stiske. Vsak od te množice akterjev pomaga na svoj način. Pomoč se kaže v obliki emocionalne opore, druženja, informacijske opore, največ pa v instrumentalni oziroma materialni obliki pomoči, vendar dovolj, da

enostarševske družine delujejo normalno in da se ne počutijo manjvredne in zapostavljene.

Vsak začetek enostarševske družine je težak in zato s strani svojcev in prijateljev težko sprejemljiv. Večina vprašanih je povedalo, da so jim v prvih trenutkih nastale situacije pomagali domači (starši, sestra, brat), nato nekaj malega prijatelji in na koncu center za socialno delo. Nekateri starši pa so se morali znajti sami, saj so ostali ali brez pomoči domačih, ali brez pomoči prijateljev in centra za socialno delo. Začetki teh staršev so bili zelo težki, vendar so se sčasoma postavili na noge. Vprašane matere so izpostavile tudi problem nudenja pomoči s strani bivšega partnerja. Večina bivših partnerjev »še kar« pomaga, eni z varstvom in drugi z minimalnimi finančnimi in materialnimi sredstvi.

Poglobljena analiza intervjujev je pokazala, da je življenjska situacija v enostarševskih družinah lahko zelo zaskrbljujoča. Socialna omrežja teh družin so nasploh relativno majhna in intenzivna, zato pa tudi zelo ranljiva. Starši, ki živijo v enostarševski družini so v intervjujih povedali, da se počutijo manj zastopane in da imajo občutek, da so deležni manjše količine pomoči (denarne, materialne, ...).

Tudi sprejetost v družbi se razlikuje od drugih oblik družin, vendar po zbranih podatkih vprašane matere nimajo problemov z vključenostjo v družbo. Družba jih je sprejela take kot so, nudili so jim pomoč, če so jo potrebovale. Bolj pa vprašane matere skrbi kaj bo na temo enostarševskih družin storila država. Izpostavile so stanovanjski problem in problem s prostim mestom za vpis otroka v vrtec. Ta problem so izpostavile tiste matere, ki imajo še majhne otroke in jim nihče ne pomaga pri varstvu otrok.

Glede na zbrane podatke, lahko rečem, da gre pri vprašanih starših občutiti splošno nezadovoljstvo z delovanjem države. Veliko jih je nezadovoljnih, saj država zelo malo pozornosti namenja enostarševskim družinam. Starši so mnenja, da bi bila potrebna prijaznejša socialna politika, ki bi svojo skrb usmerjala na otroke enostarševskih družin in hkrati ne bi zanemarjala staršev.

Starši so imeli tudi kar nekaj predlogov, kaj naj država stori za enostarševske družine. In sicer naj država poskrbi za brezplačne vrtce, brezplačne malice in kosila v šoli ter da bi organizirali več poučnih srečanj za enostarševske družine.

7 LITERATURA

1. Crow, Graham in Michael Hardey. 1999. Diversity and ambiguity among lone-parent households in modern Britain. V *The Sociology of family*, ur. Graham Allan, 232–246. Oxford: Blackwell publishers inc.
2. Černigoj Sadar, Nevenka. 1996. *Kvaliteta življenja v Sloveniji*. Ljubljana: Letno poročilo - Center za raziskovanje družbene blaginje.
3. Davies, Martin in Rose Barton. 2000. *The Blackwell encyclopedia of social work*. Oxford: Blackwell Publishers Inc.
4. Garton, Laura, Caroline Haythornthwaite in Barry Wellman. 1997. Studying Online Social Networks. *Journal of computer mediated communication* 3 (1). Dostopno prek: <http://jcmc.indiana.edu/vol3/issue1/garton.html> (21. maj 2010).
5. Hlebec, Valentina. 2001. Meta-analiza zanesljivosti anketnega merjenja socialne opore v popolnih omrežjih. *Teorija in praksa* 18 (1): 63–76.
6. Hlebec, Valentina in Tina Kogovšek. 2003. Konceptualizacija socialne opore. *Družboslovne razprave* 19 (43): 103–125.
7. Iglič, Hajdeja. 1988. Ego-centrične socialne mreže. *Družboslovne razprave* 5 (6): 82–93.
8. Javornik S., Jana, Lidija Apohal Vučkovič, Polona Brcar, Tanja Čelebič, Olga Drofenik, Barbara Ferk, Angelca Ivančič, Alenka Kajzer, Maja Kersnik, Dušan Kidrič, Saša Kovačič, Tomaž Kraigher, Metka Kuhar, Brina Malnar, Janja Pečar, Silva Pečar-Čad, Jože Ramovš, Tanja Rener, Mateja Rok-Simon, Tine Stanovnik, Nada Stropnik, Jožica Šelb-Šemerl, Milivoja Šircelj, Irena Štemberger, Alenka Švab, Martina Trbanc, Polonca Truden-Dobrin, Miroslav Verbič in Eva Zver. 2006. *Socialni razgledi 2006*. Ljubljana: Umar.

9. *Javni jamstveni in preživninski sklad Republike Slovenije*. Dostopno prek: <http://www.jps-rs.si/si/> (26. maj 2010).
10. Javni jamstveni in preživninski sklad Republike Slovenije. 2008. *Letno poročilo*. Ljubljana: Mixer design agencija.
11. Keilman, Nico. 2003. Demographic and social implications of low fertility for family structures in Europe. V *Socialni razgledi 2006*, ur. Javornik S., Jana in drugi. Ljubljana: Umar.
12. Kogovšek, Tina. 2001. *Ocenjevanje zanesljivosti in veljavnosti merjenja značilnosti egocentričnih socialnih omrežij*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
13. Kogovšek, Tina in Anuška Ferligoj. 2003. Merjenje egocentričnih omrežij socialne opore. *Družboslovne razprave* 19 (43): 127–148.
14. Kogovšek, Tina, Valentina Hlebec, Polona Dremelj in Anuška Ferligoj. 2003. Omrežja socialne opore Ljubljančanov. *Družboslovne razprave* 19 (43): 183–204.
15. Kordeš, Uroš in Helena Jeriček. 2006. *Spremljanje enostarševskih in rekonstruiranih družin*. Zaključno poročilo. Ljubljana: Inštitut Jožef Štefan, Center za informatiko in zunajšolsko izobraževanje.
16. Mandić, Marijana. 2004. Življenje v enoroditeljski družini. *Družina – slovenski katoliški tednik*, 53 (17).
17. Mesec, Blaž. 1998. *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
18. Papakyriazis, Natalia, V. in Moses A. Boudourides. 2001. *Electronic Weak Ties in Network Organisations*. Dostopno prek: <http://www.math.upatras.gr/~mboudour/articles/ewt1.pdf> (15. maj 2010).

19. Rener, Tanja. 1995. Ideologije krize. V *Družine: različne-enakopravne*, ur. Rener, Tanja, Vika Potočnik in Vera Kozmik, 15-23. Ljubljana: Vitrum.
20. Rener, Tanja, Mateja Sedmak, Alenka Švab in Mojca Urek. 2006. *Družine in družinsko življenje*. Koper: Založba Annales.
21. Slovenski odbor za Unicef. 1995. *Situacijska analiza položaja otrok in družin v Sloveniji*. Vojnik: Dinocolor.
22. Švab, Alenka. 2001. *Družina: Od modernosti k postmodernosti*. Ljubljana: Znanstveno publicistično središče.
23. Vaux, Alan. 1998. *Social Support: Theory, Research and Intervention*. New York: Praeger.
24. *Zakon o Javnem jamstvenem in preživninskem skladu Republike Slovenije (ZJSRS-UPB)*. Ur. l. RS, 25/1997, 10/1998, 41/1999, 53/1999, 22/2000 in 119/2002 (25. april 2010).
25. *Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR)*. Ur. l. RS, 14/1989 – prečiščeno besedilo. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/zzzdr_upb.pdf (6. junij 2010).
26. Zemljič, Barbara in Valentina Hlebec. 2001. Zanesljivost mer središčnosti in pomembnosti v socialnih omrežjih. *Družboslovne razprave* 17 (37–38): 191–212.

8 PRILOGA A: PREPISI INTERVJUJEV

PRILOGA A.1: INTERVJU

SPOL: M Ž

LETNICA ROJSTVA: 1980

OBČINA: Grosuplje

STATUS:

- ločen/ločena
- vdovec/vdova
- zaposlen/zaposlena
- nezaposlen/nezaposlena
- samohranilec/samohranilka

1. Najprej me zanima vaša starost, ko ste postali enostarševska družina? Koliko pa so stari vaši otroci?

Moja starost je bila 29 let, otrok pa je bil star 2,5 let.

2. Ali se vam je življenje, ko ste postali enostarševska družina, kaj spremenilo?

Ja, zelo se je spremenilo. Pozna se na finančnem in materialnem področju, otrok veliko sprašuje kje je očka, pa je še premajhen, da bi razumel in meni je težko to razlagat. Sej sčasoma se pol navadiš, da tako mora bit in potem življenje teče dalje, sploh če ti pomagajo najbližji.

3. Kako vaša družina funkcionira sedaj, ko vašega/vaše partnerja/partnerke ni več? Kako se uskladite na finančnem in materialnem področju? Kdo vam pomaga?

Z otrokom živim pri mojih starših, družina funkcionira zelo dobro, boljše kot prej, ko je bil bivši z nami. Finančno mi nekaj pomaga tud bivši, večinoma pa mi pomagajo starši, predvsem materialno in tudi finančno. Kar se pomoči tiče, mi bivši pomaga z varstvom, če jaz ne morem poskrbet za otroka, pa pomaga pri vzgoji kolikor pač lahko.

4. Kdo je tisti, ki vam (je) najbolj pomaga(l) v tej situaciji? Kolikokrat ste bili deležni te pomoči, kako vam (je) pomaga(l), na katerih področjih pomoč najbolj občutite?

Najbolj so mi pomagali moji starši, kateri mi pomagajo še danes. Pomoči z njihove strani sem vedno deležna, najbolj mi pomagajo pri varstvu, ko sem jaz v službi, saj ne dobim vrtca, za kar menim, da bi država za take otroke morala bolj poskrbeti – brezplačen vrtec.

5. Pa je vzgoja za vas zdaj kaj težja ali je enako kot prej, je morda v čem celo lažja? Kaj pri tej starševski vlogi najbolj pogrešate? (podpora, pomoč drugih,...)

Vzgoja se mi zdi lažja, ker sva z bivšim imela prej različne poglede na skoraj vse stvari. Mogoče pogrešam podporo bivšega pri vzgoji otroka, saj je otrok malo zmeden, ker nima obeh staršev skupaj, vendar pa se je otrok že navadil da živimo narazen.

6. Kakšen odnos imate s sosedi in kako oni sprejemajo to, da ste sedaj enostarševska družina? Vas morda pomilujejo, so spremenili odnos do vas?

V bistvu živimo v večji soseski, kjer se sosedje ne družimo ne vem koliko, bolj se brigamo vsak zase. Tisti ožji sosedje odnosov do mene in mojih staršev niso spremenili, niti me niso pomilovali, ker sem ostala sama z otrokom. Morda se celo bolj razumemo, saj prej ko sem še bila z bivšim, smo se bolj poredko

pogovarjali, ker je bil bivši pač bolj tak, da ni bil za pogovore in nismo toliko hodili na sprehode in se pogovarjali s sosedi.

7. Kako je z vašimi/družinskimi prijatelji? Vas še obiščejo in vam pri čem pomagajo? Kakšni odnosi so se vzpostavili sedaj, ko ste v taki situaciji?

S prijatelji ostajam v istih odnosih kot pred tem, celo družimo se veliko več kot prej. Bivši se nikoli ni rad družil z mojimi prijatelji, tako, da sem se z njimi bolj redko videvala, zdaj pa je to bistveno drugače. Zdaj imam več časa, da se dobimo in poklepetamo, če je potrebno mi tudi pomagajo, bolj materialno in mi prinesejo kaj za otroka (obleke, igrače,...).

8. Kaj pa sorodniki vašega/vaše partnerja/partnerke? Vas kaj obiščejo in vam nudijo pomoč pri vzgoji otrok in drugih pomembnih opravilih? Kaj vse to pomeni za vašega otroka? Kako to vpliva nanj?

Kar se pa tiče sorodnikov, predvsem staršev bivšega, pa lahko rečem, da je stikov bolj malo, v bistvu le takrat, ko mi pomagajo pri varstvu. Vidimo se res bolj malo, jaz osebno otroka ne vozim k njim domov, ampak otroka odpelje bivši, iskat pa jo gredo moji starši, saj jaz ne utegnem zaradi službe.

9. Koliko/kako sodeluje bivši partner/ka? S čim vam pomaga pri preživljanju otroka?

Bivši pomaga z varstvom, pomaga mi finančno, manj pa materialno.

10. Zanima pa me tudi ali ste deležni kakšne pomoči s strani države? (društva za pomoč staršem, centri za socialno delo, preživninski skladi,...) Morda kaj pogrešate pri tem? Imate kakšen predlog, kako in na kakšen način naj država še pomaga takim družinam?

Dobivam otroški dodatek, vendar zelo majhen znesek. Mislim, da bi socialna pomoč morala biti višja oziroma bi mogla država poskrbeti vsaj za varstvo otrok iz enostarševskih družin, in omogočiti otrokom brezplačen vrtec.

PRILOGA A.2: INTERVJU

SPOL: M Ž

LETNICA ROJSTVA: 1962

OBČINA: Slovenske Konjice

STATUS:

- ločen/ločena
- samohranilec/samohranilka
- vdovec/vdova
- zaposlen/zaposlena
- nezaposlen/nezaposlena

1. Najprej me zanima vaša starost, ko ste postali enostarševska družina? Koliko pa so stari vaši otroci?

Moja starost je bila 30 let, otrok pa je bil star 12 let.

2. Ali se vam je življenje, ko ste postali enostarševska družina, kaj spremenilo?

Zelo, spremeni se vse, spremenijo se življenjski cilji, spremeni se način življenja. Skratka življenje se obrne na glavo, kar ne veš kje bi začel, saj se problemi nakopičijo in enostavno misliš, da ni izhoda.

3. Kako vaša družina funkcionira sedaj, ko vašega/vaše partnerja/partnerke ni več? Kako se uskladite na finančnem in materialnem področju? Kdo vam pomaga?

Sedaj je moj otrok že odrasel in se preživlja sam. Je bilo pa težko. Finančno sva živela samo z mojo plačo in pokojnino po očetu. Sin si je po odhodu v srednjo šolo priskrbel kadrovske štipendije, da sva lahko normalno živela.

4. Kdo je tisti, ki vam (je) najbolj pomaga(l) v tej situaciji? Kolikokrat ste bili deležni te pomoči, kako vam (je) pomaga(l), na katerih področjih pomoč najbolj občutite?

Pomagati sem si morala sama, starši so mi sicer stali ob strani, vendar sem se vseeno morala znajti sama. Starši mi finančno niso kaj dosti pomagali, saj denarja nikoli nismo imeli, tako da sem bila vesela kakršne koli pomoči. Vsaka pomoč je prišla prav.

5. Pa je vzgoja za vas zdaj kaj težja ali je enako kot prej, je morda v čem celo lažja? Kaj pri tej starševski vlogi najbolj pogrešate? (podpora, pomoč drugih,...)

Vzgoja je bila definitivno težja, vendar s tem se je treba sprijazniti in iti naprej ter vzgajati otroka po najboljših močeh. Pogrešala sem podporo v različnih situacijah, sploh pri vzgoji, ker sem se zavedala, da otrok potrebuje oba starša, jaz pa kot otrokova družina mu tega nisem mogla zagotoviti, saj je ostal brez očeta, na katerega je bil zelo navezan.

6. Kakšen odnos imate s sosedi in kako oni sprejemajo to, da ste sedaj enostarševska družina? Vas morda pomilujejo, so spremenili odnos do vas?

Živel smo v veliki soseski, tako da se odnos s sosedi ni bistveno spremenil. Na začetku so se celo manj pogovarjali z mano, zdaj pa ko je že minilo nekaj let, pa je vse drugače, ni čutiti, da bi me pomilovali in bi se jim smilila. So naju sprejeli kot tako družino in sem vesela, da naju niso »izolirali« iz družbe.

7. Kako je z vašimi/družinskimi prijatelji? Vas še obiščejo in vam pri čem pomagajo? Kakšni odnosi so se vzpostavili sedaj, ko ste v taki situaciji?

Z družinskimi prijatelji smo še vedno v stiku, odnosi se niso korenito spremenili, bili so mi v pomoč, ko sem jih potrebovala.

- 8. Kaj pa sorodniki vašega/vaše partnerja/partnerke? Vas kaj obiščejo in vam nudijo pomoč pri vzgoji otrok in drugih pomembnih opravilih? Kaj vse to pomeni za vašega otroka? Kako to vpliva nanj?**

S starši moža nismo nikoli imeli posebnih odnosov, zato tudi takrat, ko sva ostala sama nismo bili dosti v stikih.

- 9. Koliko/kako sodeluje bivši partner/ka? S čim vam pomaga pri preživljanju otroka?**

Sem vdova.

- 10. Zanima pa me tudi ali ste deležni kakšne pomoči s strani države? (društva za pomoč staršem, centri za socialno delo, preživninski skladi,...) Morda kaj pogrešate pri tem? Imate kakšen predlog, kako in na kakšen način naj država še pomaga takim družinam?**

Deležna sem bila pokojnine po možu in otroškega dodatka. Mislim, da je bilo to vse kar so lahko takrat naredili, tako da sem bila zadovoljna.

PRILOGA A.3: INTERVJU

SPOL: M Ž

LETNICA ROJSTVA: 1979

OBČINA: Cerknica

STATUS:

- ločen/ločena
- vdovec/vdova
- zaposlen/zaposlena
- nezaposlen/nezaposlena
- samohranilec/samohranilka

1. Najprej me zanima vaša starost, ko ste postali enostarševska družina? Koliko pa so stari vaši otroci?

Moja starost je bila 22 let, otrok pa je star 13 let.

2. Ali se vam je življenje, ko ste postali enostarševska družina, kaj spremenilo?

Ja, se je kar precej spremenilo, na finančnem in materialnem področju. Sploh ko ostaneš sam z otrokom, ko ne veš kako začeti življenje brez partnerja, razmišljaš kako boš preživel čez mesec, ali boš otroku lahko nudil vse potrebno.

3. Kako vaša družina funkcionira sedaj, ko vašega/vaše partnerja/partnerke ni več? Kako se uskladite na finančnem in materialnem področju? Kdo vam pomaga?

Načelo pomagaj si sam. Pridobitev socialne pomoči, otroški dodatek, preživnina, delo na črno. Finance so potekale na podlagi fondov: razporeditev denarja v naprej po potrebah. V prvi luči po potrebah otroka. Starši so tu pomagali le materialno.

4. Kdo je tisti, ki vam (je) najbolj pomaga(l) v tej situaciji? Kolikokrat ste bili deležni te pomoči, kako vam (je) pomaga(l), na katerih področjih pomoč najbolj občutite?

Najbolj so mi stali ob strani starši, oni so bili tisti, ki so pomagali okoli varstva otroka, finančno pa sem se morala znajti sama.

5. Pa je vzgoja za vas zdaj kaj težja ali je enako kot prej, je morda v čem celo lažja? Kaj pri tej starševski vlogi najbolj pogrešate? (podpora, pomoč drugih,...)

Vzgoja se mi zdi lažja, kot pa usklajevanje dveh različnih mnenj. Najbolj mi je manjkala potreba po tem, da bi lahko napake pri vzgoji prenašala na koga drugega, drugega starša.

6. Kakšen odnos imate s sosedi in kako oni sprejemajo to, da ste sedaj enostarševska družina? Vas morda pomilujejo, so spremenili odnos do vas?

V naši soseski se sosedge brigajo zase, poskrbijo da je najprej pospravljen njihov prag šele nato sosedov.

7. Kako je z vašimi/družinskimi prijatelji? Vas še obiščejo in vam pri čem pomagajo? Kakšni odnosi so se vzpostavili sedaj, ko ste v taki situaciji?

Izgubila sem takratne prijatelje, a pridobila nove, boljše. Bolj iskrene. Takratni prijatelji me kljub temu, da so vedeli za moj položaj v času zakona, prezirajo, saj so menja, da bi morala kljub napakam partnerja potrpeti.

8. Kaj pa sorodniki vašega/vaše partnerja/partnerke? Vas kaj obiščejo in vam nudijo pomoč pri vzgoji otrok in drugih pomembnih opravilih? Kaj vse to pomeni za vašega otroka? Kako to vpliva nanj?

Po ločitvi se nihče ni oglasil, čez nekaj let (dve leti) pa so me počasi vsi obiskali, tako da imam danes normalne odnose z njimi. Ne nudijo pa mi nobene pomoči ne pri vzgoji ne pri opravih, kaj šele pri finančnih sredstvih. Otroku se to zdi normalno, saj se ločitve ne spomni.

9. Koliko/kako sodeluje bivši partner/ka? S čim vam pomaga pri preživljanju otroka?

Bivši partner pomaga le z minimalno določeno preživnino in še ta zamuja.

10. Zanima pa me tudi ali ste deležni kakšne pomoči s strani države? (društva za pomoč staršem, centri za socialno delo, preživninski skladi,...) Morda kaj pogrešate pri tem? Imate kakšen predlog, kako in na kakšen način naj država še pomaga takim družinam?

Leta 2007 sem prejela pismo iz CSD, da dvigajo roke nad mojim primerom – znajdi se sam. Mislim, da država še vedno premalo naredi za enostarševske družine, in se o tem problemu premalo govori.

PRILOGA A.4: INTERVJU

SPOL: M Ž

LETNICA ROJSTVA: 1951

OBČINA: Tržič

STATUS:

- ločen/ločena
- vdovec/vdova
- zaposlen/zaposlena
- nezaposlen/nezaposlena
- samohranilec/samohranilka

1. Najprej me zanima vaša starost, ko ste postali enostarševska družina? Koliko pa so stari vaši otroci?

Moja starost je bila 35 let, otrok pa je star 23 let.

2. Ali se vam je življenje, ko ste postali enostarševska družina, kaj spremenilo?

Se je ja. Pa lahko rečem, da kar precej. Ostaneš sam, še ves pretresen in moraš poskrbeti tako za otroka, kot zase. Drugi so me gledali, kot da sem jaz kriva za razpad družine, zdi se ti, da te vsi gledajo in si opazovan na vsakem koraku, kaj delaš in kako boš poskrbel za otroka.

3. Kako vaša družina funkcionira sedaj, ko vašega/vaše partnerja/partnerke ni več? Kako se uskladite na finančnem in materialnem področju? Kdo vam pomaga?

Ga nikoli ni bilo. Živiva 23 let zelo skromno. Nobenega razkošja, nič toplic, morja, luksuza....

4. Kdo je tisti, ki vam (je) najbolj pomaga(l) v tej situaciji? Kolikokrat ste bili deležni te pomoči, kako vam (je) pomaga(l), na katerih področjih pomoč najbolj občutite?

Malo mi je pomagal brat, ki je v tujini. Prijateljice so mi dale že rabljene obleke za hči. Po zakonu hči dobiva vseskozi denarno pomoč za otrok.

5. Pa je vzgoja za vas zdaj kaj težja ali je enako kot prej, je morda v čem celo lažja? Kaj pri tej starševski vlogi najbolj pogrešate? (podpora, pomoč drugih,...)

Vseskozi hči vzgajam sama tudi ko je bil bivši še prisoten sem sama bolj vzgajala otroka, tako da ne bi rekla, da je vzgoja težja. Pogrešam to, da hči ni nikoli dobila štipendijo, pa jo je bila potrebna, medtem ko otroci privatnikov pa jo redno dobivajo. Vsakršna pomoč bi bila dobrodošla, vendar smo se s hčerko sprijaznile z nastalo situacijo in si pomagale kolikor se je dalo, da sva si lahko kasneje privoščile kakšen izlet.

6. Kakšen odnos imate s sosedi in kako oni sprejemajo to, da ste sedaj enostarševska družina? Vas morda pomilujejo, so spremenili odnos do vas?

Do mene imajo vseskozi spoštljiv odnos in me občudujejo.

7. Kako je z vašimi/družinskimi prijatelji? Vas še obiščejo in vam pri čem pomagajo? Kakšni odnosi so se vzpostavili sedaj, ko ste v taki situaciji?

Odnos je vseskozi isti. Se obiskujemo, vendar manj kot prej, saj je tudi prostega časa vedno manj. Pomagajo mi niti ne, saj za enkrat zmorem sama, so pa mi na voljo za pogovor ko jih potrebujem.

8. Kaj pa sorodniki vašega/vaše partnerja/partnerke? Vas kaj obiščejo in vam nudijo pomoč pri vzgoji otrok in drugih pomembnih opravilih? Kaj vse to pomeni za vašega otroka? Kako to vpliva nanj?

Že prej je bilo stikov zelo malo, zato tudi zdaj, ko sem sama, brez bivšega ni nič kaj drugače. Lahko rečem, da se sploh nič ne videvamo, saj ni potrebe po tem.

9. Koliko/kako sodeluje bivši partner/ka? S čim vam pomaga pri preživljanju otroka?

Bivši mi nič ne pomaga, saj ga nikoli ni bilo. Vedno so mu več pomenili njegovi prijatelji, tako da sem za vse morala poskrbeti sama.

10. Zanima pa me tudi ali ste deležni kakšne pomoči s strani države? (društva za pomoč staršem, centri za socialno delo, preživninski skladi,...) Morda kaj pogrešate pri tem? Imate kakšen predlog, kako in na kakšen način naj država še pomaga takim družinam?

S strani države nisem bila deležna pomoči, bi pa država lahko več pomagala enostarševskim družinam v smislu organiziranih srečanj za te družine, pomagala bi lahko pri stanovanjski problematiki.

PRILOGA A.5: INTERVJU

SPOL: M Ž

LETNICA ROJSTVA: 1971

OBČINA: Ljubljana

STATUS:

- ločen/ločena
- vdovec/vdova
- zaposlen/zaposlena
- nezaposlen/nezaposlena
- samohranilec/samohranilka

1. Najprej me zanima vaša starost, ko ste postali enostarševska družina? Koliko pa so stari vaši otroci?

Moja starost je bila 38 let, otroci pa imajo 10 let, 2,5 let in najmlajši 15 mes.

2. Ali se vam je življenje, ko ste postali enostarševska družina, kaj spremenilo?

Kot enostarševska družina smo se drugače organizirali. Res je bilo sprva težko, saj imam tri otroke, vendar so mi tudi najbližji priskočili na pomoč. Spremenilo se je tudi na boljše, saj je vzgoja postala lažja, ker prej z bivšim nikakor nisva našla skupne besede. Vedno sva se na koncu skregala. Zdaj ko sem sama, vse tri lepo »pošt imam« in smo vsi zadovoljni.

3. Kako vaša družina funkcionira sedaj, ko vašega/vaše partnerja/partnerke ni več? Kako se uskladite na finančnem in materialnem področju? Kdo vam pomaga?

Družina funkcionira bistveno boljše, ni kreganja, otroci nismo zmedeni koga naj poslušajo in kako naj delajo. Finančno smo seveda vsekakor na slabšem, saj preživnina ne pokriva vseh stroškov. Otroci so trije in vsak zahteva svojo pozornost, vendar skušam vsem trem enakomerno zadovoljiti potrebe, tako da so na koncu vsi zadovoljni. Nihče nam ne pomaga. Nisem deležna niti pomoči s strani staršev, saj so že umrli, tako da sem za vse sama.

4. Kdo je tisti, ki vam (je) najbolj pomaga(l) v tej situaciji? Kolikokrat ste bili deležni te pomoči, kako vam (je) pomaga(l), na katerih področjih pomoč najbolj občutite?

Nihče nam ni pomagal. S strani CSD mi je bila ponujena pomoč v obliki pogovorov in standard otroški dodatek.

5. Pa je vzgoja za vas zdaj kaj težja ali je enako kot prej, je morda v čem celo lažja? Kaj pri tej starševski vlogi najbolj pogrešate? (podpora, pomoč drugih,...)

Vzgoja ni težja, ker smo bili že prej večino sami. Bi bila dobrodošla kakšna roka, ki bi včasih priskočila na pomoč. Pri starševski vlogi pogrešam sodelovanje bivšega partnerja.

6. Kakšen odnos imate s sosedi in kako oni sprejemajo to, da ste sedaj enostarševska družina? Vas morda pomilujejo, so spremenili odnos do vas?

Nimamo stikov s sosedi, samo pozdravimo se. Vse kar je, vprašajo, kako zmorem sama s tremi otroki.

7. Kako je z vašimi/družinskimi prijatelji? Vas še obiščejo in vam pri čem pomagajo? Kakšni odnosi so se vzpostavili sedaj, ko ste v taki situaciji?

Obiski so redki, se pa slišimo po telefonu občasno in nekateri mi pomagajo pri varstvu, kadar ga potrebujem, saj vrtca za otroke ne dobim.

- 8. Kaj pa sorodniki vašega/vaše partnerja/partnerke? Vas kaj obiščejo in vam nudijo pomoč pri vzgoji otrok in drugih pomembnih opravilih? Kaj vse to pomeni za vašega otroka? Kako to vpliva nanj?**

S sorodniki bivšega partnerja nimamo nobenih stikov, odkar smo narazen. Na otroke to ne vpliva negativno, saj jih druga dva otroka niti ne poznata, prvi pa jih je takrat videl le občasno.

- 9. Koliko/kako sodeluje bivši partner/ka? S čim vam pomaga pri preživljanju otroka?**

Bivši partner plačuje preživnino. Ima stike z otroki, vendar ne redno, kadar on "ne more" ga ni in to niti ne pove, da ga ne bo, tako da moram za varstvo prositi prijateljico.

- 10. Zanima pa me tudi ali ste deležni kakšne pomoči s strani države? (društva za pomoč staršem, centri za socialno delo, preživninski skladi,...) Morda kaj pogrešate pri tem? Imate kakšen predlog, kako in na kakšen način naj država še pomaga takim družinam?**

S strani države nismo deležni nobene posebne pomoči. Otroci prejemajo otroške dodatke kot vsi ostali, brez posebnosti. Želim si, da bi država imela več posluha za enostarševske družine, predvsem za stanovanjski problem.

PRILOGA A.6: INTERVJU

SPOL: M Ž

LETNICA ROJSTVA: 1982

OBČINA: Ljubljana IG

STATUS:

- ločen/ločena
- vdovec/vdova
- zaposlen/zaposlena
- nezaposlen/nezaposlena
- samohranilec/samohranilka

1. Najprej me zanima vaša starost, ko ste postali enostarševska družina? Koliko pa so stari vaši otroci?

Moja starost je bila 25 let, otrok pa ima 6 let.

2. Ali se vam je življenje, ko ste postali enostarševska družina, kaj spremenilo?

Seveda in to zelo veliko. Naenkrat si sam za vse, veliko je potrebno usklajevanja in dogovarjanja, nova organizacija, prilagajanje,

3. Kako vaša družina funkcionira sedaj, ko vašega/vaše partnerja/partnerke ni več? Kako se uskladite na finančnem in materialnem področju? Kdo vam pomaga?

Po treh letih se je življenje vrnilo s ustaljen ritem. Uspela sva dogovoriti obiske, si deliva starševstvo kolikor je mogoče, ni več napetosti in ne prerekanj, redno plačuje preživnino in prispeva v primeru večjih izdatkov (oblačila, letovanja, ...). V veliko pomoč so mi moji starši, tako finančno, še bolj pa moralno in v smislu varušk.

4. Kdo je tisti, ki vam (je) najbolj pomaga(l) v tej situaciji? Kolikokrat ste bili deležni te pomoči, kako vam (je) pomaga(l), na katerih področjih pomoč najbolj občutite?

Moji starši in sestra. Pomoč sem potrebovala na vseh segmentih in težko bi izbrala enega; v prvih mesecih je bilo te pomoči veliko, tudi dnevno, sčasoma pa vedno manj.

5. Pa je vzgoja za vas zdaj kaj težja ali je enako kot prej, je morda v čem celo lažja? Kaj pri tej starševski vlogi najbolj pogrešate? (podpora, pomoč drugih,...)

Vzgoja je sedaj v marsičem lažja, saj otrok ni zbežan z nasprotujočimi si navodili. Nič posebnega ne pogrešam, oblikovala sem si svojo socialno mrežo, ki mi nudi vso potrebno pomoč in podporo ter ohranila redne stike očeta z otrokom.

6. Kakšen odnos imate s sosedi in kako oni sprejemajo to, da ste sedaj enostarševska družina? Vas morda pomilujejo, so spremenili odnos do vas?

Živim v bloku, kjer se sosede ne zanimajo prav dosti drug za drugega. Nekaj pomilovanja je bilo s strani sorodnikov v začetni fazi, sedaj pa so to vsi sprejeli kot del življenja in ne čutim, da bi bila deležna posebnega odnosa ali pomilovanja.

7. Kako je z vašimi/družinskimi prijatelji? Vas še obiščejo in vam pri čem pomagajo? Kakšni odnosi so se vzpostavili sedaj, ko ste v taki situaciji?

Družinski prijatelji so ostali in naju še naprej obiskujejo, seveda po potrebi tudi pomagajo, nič posebnega.

- 8. Kaj pa sorodniki vašega/vaše partnerja/partnerke? Vas kaj obiščejo in vam nudijo pomoč pri vzgoji otrok in drugih pomembnih opravilih? Kaj vse to pomeni za vašega otroka? Kako to vpliva nanj?**

Že prej nas niso obiskovali, pač pa smo mi obiskovali njih in tako je tudi ostalo. Običajno jih obiščeta kadar otrok preživlja vikende ali počitnice pri njem, izjemoma tudi sama. Otroku veliko pomeni, da ima stike z vsemi in jih ima vse na svoj način rad. Veseli se teh obiskov. Miren je, ker se mami in oči ne kregata več.

- 9. Koliko/kako sodeluje bivši partner/ka? S čim vam pomaga pri preživljanju otroka?**

Redno torej mesečno plačuje dogovorjeno preživnino, občasno prispeva tudi več (npr. pri izrednih izdatkih za letovanja, sezonska oblačila in obutev,...) itd.

- 10. Zanima pa me tudi ali ste deležni kakšne pomoči s strani države? (društva za pomoč staršem, centri za socialno delo, preživninski skladi,...) Morda kaj pogrēšate pri tem? Imate kakšen predlog, kako in na kakšen način naj država še pomaga takim družinam?**

Ne s strani države nisem deležna nikakršne pomoči in je za enkrat tudi ne potrebujem. Imam čudovite starše, sorodnike, prijatelje, sodelavce in tudi z bivšim partnerjem korektno sodelujeva.

PRILOGA A.7: INTERVJU

SPOL: M Ž

LETNICA ROJSTVA: 1980

OBČINA: Ljubljana

STATUS:

- ločen/ločena
- samohranilec/samohranilka
- vdovec/vdova
- zaposlen/zaposlena
- nezaposlen/nezaposlena

1. Najprej me zanima vaša starost, ko ste postali enostarševska družina? Koliko pa so stari vaši otroci?

Moja starost je bila 28 let, otroci pa imajo 11 let, 3 leta in najmlajša 18 mes.

2. Ali se vam je življenje, ko ste postali enostarševska družina, kaj spremenilo?

Povsem se mi je obrnilo na glavo. Sesul se mi je ves svet. Ostala sem sama, nemočna, prestrašena, negotova, s tremi otročki, ki so zahtevali vso mojo pozornost, skrb in nego. Ni bilo časa za objokovanje. Po pomoč sem stopila na pristojni center za socialno delo, itd.

3. Kako vaša družina funkcionira sedaj, ko vašega/vaše partnerja/partnerke ni več? Kako se uskladite na finančnem in materialnem področju? Kdo vam pomaga?

Še vedno je zelo težko, a najhuje je mimo. Z januarjem sem se vrnila na delo, zaključila sem porodniško odsotnost in pričela prejemati plačo, ki je bistveno višja od porodniške. Oba bivša partnerja redno plačujeta preživnino in ohranjata stik z otroci, vendar eden bolj in drugi manj. V veliko pomoč mi je brat, ki živi z nami in malo manj moji starši, oni pomagajo predvsem finančno.

4. Kdo je tisti, ki vam (je) najbolj pomaga(l) v tej situaciji? Kolikokrat ste bili deležni te pomoči, kako vam (je) pomaga(l), na katerih področjih pomoč najbolj občutite?

V največjo pomoč mi je brat in prijateljici. Težko je opisati občutke nemoči in neobgljenosti, odvisnosti od pomoči drugih in občutka, da si nekomu dolžan - sprašuješ se, kdaj boš lahko povrnil in kako. Pomoč sem potrebovala precej časa, tako na materialnem kot tudi čustvenem in čisto praktičnem področju.

5. Pa je vzgoja za vas zdaj kaj težja ali je enako kot prej, je morda v čem celo lažja? Kaj pri tej starševski vlogi najbolj pogrešate? (podpora, pomoč drugih,...)

Seveda so trenutki, ko je vzgoja sedaj težja in spet drugič lažja, težko bi generalizirala na splošno, a zame je najvažnejša varnost in sreča otrok in te je sedaj bistveno več kot nekoč. Ko se sedaj družita z očetom se zares družijo in zabavajo, včasih imam občutek, da imajo šele sedaj zares očeta. Imam svoj krog družbene in socialne mreže znotraj katere črpam vso potrebno pomoč in podporo.

6. Kakšen odnos imate s sosedi in kako oni sprejemajo to, da ste sedaj enostarševska družina? Vas morda pomilujejo, so spremenili odnos do vas?

S sosedi nimam posebnega stika. Običajno se ob pogledu na malčico vsi raznežijo, sicer pa nič posebnega. No, pomilovanju se je nemogoče izogniti, čutila sem ga tako ob vrnitvi na delo kot prvenstveno s strani staršev. Težko so sprejeli to mojo odločitev (pravzaprav je še niso v celoti) in še vedno mi na trenutke to dajo jasno vedeti, še posebej, ker se mi je to zgodilo že drugič.

- 7. Kako je z vašimi/družinskimi prijatelji? Vas še obiščejo in vam pri čem pomagajo? Kakšni odnosi so se vzpostavili sedaj, ko ste v taki situaciji?**

Odnos z ožjimi prijatelji je ostal nespremenjen.

- 8. Kaj pa sorodniki vašega/vaše partnerja/partnerke? Vas kaj obiščejo in vam nudijo pomoč pri vzgoji otrok in drugih pomembnih opravilih? Kaj vse to pomeni za vašega otroka? Kako to vpliva nanj?**

S sorodniki obeh bivših partnerjev že prej nisem imela nikakršnih odnosov, seveda z izjemo mame drugega partnerja, ki pa je bila tudi poglavitni razlog za razpad najine vezi, komaj sem jih poznala, zelo redko videla, saj so sorodniki prvega partnerja tujci in ne živijo v Sloveniji. Otroci jih vidijo zelo redko in še to izključno takrat, ko čas preživljajo z očetom. Trudim se, da bi otroci imeli očeta in priložnost, da z njim navežejo oz. ohranijo pristen stik. Radi imajo oba, težko pa razumejo zakaj ne moremo živeti skupaj. Vsak na svoj način se veseli družjenja z očetom.

- 9. Koliko/kako sodeluje bivši partner/ka? S čim vam pomaga pri preživljanju otroka?**

Eden bolj in drugi malo manj, redno, torej mesečno plačujeta dogovorjeno preživnino, drugi pogosto prispeva tudi več (hrano, igrače, oblačila, obutev,), nas pelje na izlete, kosila, itd.

- 10. Zanima pa me tudi ali ste deležni kakšne pomoči s strani države? (društva za pomoč staršem, centri za socialno delo, preživninski skladi,...) Morda kaj pogrešate pri tem? Imate kakšen predlog, kako in na kakšen način naj država še pomaga takim družinam?**

Razen otroških dodatkov s strani države nisem deležna posebne pomoči, a menim, da je tudi ne potrebujem. Seveda mi gre težko in bi bila vesela vsakega dodatnega evra, a sem prepričana, da je mnogim veliko težje. Imam rešen stanovanjski problem, imam zaposlitev, z bivšima partnerjema relativno dobro sodelujem in to je zame najvažnejše.

PRILOGA A.8: INTERVJU

SPOL: M Ž

LETNICA ROJSTVA: 1973

OBČINA: Ljubljana

STATUS:

- ločen/ločena
 - vdovec/vdova
 - zaposlen/zaposlena
 - nezaposlen/nezaposlena
- samohranilec/samohranilka

1. Najprej me zanima vaša starost, ko ste postali enostarševska družina? Koliko pa so stari vaši otroci?

Moja starost je bila 23 let, otroka pa imata 15 let, sta dvojčka (fant in punca).

2. Ali se vam je življenje, ko ste postali enostarševska družina, kaj spremenilo?

Zelo se je spremenilo. Že zaradi tega, ker sem tudi sama brez staršev in sta tudi zdaj moja otroka brez enega starša, je še toliko težje, saj se moram znajti čisto sama. Prav nihče mi ni pomagal, tako da sem takrat mislila, da sploh ne bom zmogla sama z dvema otrokoma, neizkušena. Bivši pomaga le toliko, da plačuje preživnino in nič več.

3. Kako vaša družina funkcionira sedaj, ko vašega/vaše partnerja/partnerke ni več? Kako se uskladite na finančnem in materialnem področju? Kdo vam pomaga?

Družina funkcionira v mejah normale, res pa je, da si ne privoščimo veliko. Večje stroške pokrivamo s kakšnim kreditom ali dvema. Pomaga pa nam nihče.

4. Kdo je tisti, ki vam (je) najbolj pomaga(l) v tej situaciji? Kolikokrat ste bili deležni te pomoči, kako vam (je) pomaga(l), na katerih področjih pomoč najbolj občutite?

Pomoči drugih ni bilo, tako da sem za vse poskrbela sama, otrokoma nudim največ in najboljše kolikor se da, da smo na koncu vsi zadovoljni.

5. Pa je vzgoja za vas zdaj kaj težja ali je enako kot prej, je morda v čem celo lažja? Kaj pri tej starševski vlogi najbolj pogrešate? (podpora, pomoč drugih,...)

Seveda je vzgoja zdaj lažja, in sicer samo zato, ker ni nesoglasij med staršema. Najbolj pa pogrešam pomoč pri varstvu.

6. Kakšen odnos imate s sosedi in kako oni sprejemajo to, da ste sedaj enostarševska družina? Vas morda pomilujejo, so spremenili odnos do vas?

S sosedi ni bistvenih sprememb, odnosi so povsem običajni.

7. Kako je z vašimi/družinskimi prijatelji? Vas še obiščejo in vam pri čem pomagajo? Kakšni odnosi so se vzpostavili sedaj, ko ste v taki situaciji?

Nobenih posebnosti zaradi situacije. Še vedno gremo na pijačo in se pogovarjamo, pomagajo v primeru, če res kaj potrebujem drugače pa ne.

8. Kaj pa sorodniki vašega/vaše partnerja/partnerke? Vas kaj obiščejo in vam nudijo pomoč pri vzgoji otrok in drugih pomembnih opravilih? Kaj vse to pomeni za vašega otroka? Kako to vpliva nanj?

Imamo zelo redke kontakte, skoraj nič. Od razpada družine smo se morda videli desetkrat, drugače pa nič posebnega. Enostavno jih ne obiskujem, razen otroka jih, ko ju bivši vzame k sebi.

9. Koliko/kako sodeluje bivši partner/ka? S čim vam pomaga pri preživljanju otroka?

Vsake toliko ju vzame k sebi čez vikend. Pri preživljanju otrok mi z začetka ni pomagal nič, po posredovanju CSD, pa zdaj plačuje tudi preživnino.

10. Zanima pa me tudi ali ste deležni kakšne pomoči s strani države? (društva za pomoč staršem, centri za socialno delo, preživninski skladi,...) Morda kaj pogrēšate pri tem? Imate kakšen predlog, kako in na kakšen naēin naj država še pomaga takim druŹinam?

Predvsem me moti, da država ne stori nič na dohodninskem podroēju. Zaradi alimentov namreē vedno plaēam dohodnino, oēetu pa se doloēen znesek vedno plaēa nazaj, torej ne dobim alimentov za vseh 12 mesecev, niti jih on ne plaēuje...

PRILOGA A.9: INTERVJU

SPOL: M Ž

LETNICA ROJSTVA: 1970

OBČINA: **Ravne na Koroškem**

STATUS:

- ločen/ločena
- vdovec/vdova
- zaposlen/zaposlena
- nezaposlen/nezaposlena
- samohranilec/samohranilka

1. Najprej me zanima vaša starost, ko ste postali enostarševska družina? Koliko pa so stari vaši otroci?

Moja starost je bila 30 let, otroka pa imata 20 let in 21 let.

2. Ali se vam je življenje, ko ste postali enostarševska družina, kaj spremenilo?

Ja se je kar precej spremenilo. Težko se je bilo navaditi, da sem sama z otrokoma, brez pomoči partnerja. Najbolj se je to poznalo na financah, katerih je ratalo občutno manj kot prej, vendar pa sem s pomočjo prijateljev pozabila na strah in nepripravljenost na tako situacijo.

3. Kako vaša družina funkcionira sedaj, ko vašega/vaše partnerja/partnerke ni več? Kako se uskladite na finančnem in materialnem področju? Kdo vam pomaga?

Družina funkcionira super, tako na finančnem kot na materialnem področju delujem sama, saj pomoči s strani staršev ni, nekaj mi pomagajo prijatelji vendar ne dosti.

4. Kdo je tisti, ki vam (je) najbolj pomaga(l) v tej situaciji? Kolikokrat ste bili deležni te pomoči, kako vam (je) pomaga(l), na katerih področjih pomoč najbolj občutite?

Pri nastali situaciji mi je pomagal CSD.

5. Pa je vzgoja za vas zdaj kaj težja ali je enako kot prej, je morda v čem celo lažja? Kaj pri tej starševski vlogi najbolj pogrešate? (podpora, pomoč drugih,...)

Zdaj je vzgoja bistveno lažja. Otroka sta bolj sproščena, ni nervoznosti in skupaj delujemo res srečna družina. Najbolj pa pogrešam kakšen dodaten finančni prihodek, saj želim otrokoma nuditi čim več, da se ne bosta počutila zapostavljena, zdaj ko nimata enega starša. Veliko je izdatkov za šolo in druge obveznosti, tako da je kar težko.

6. Kakšen odnos imate s sosedi in kako oni sprejemajo to, da ste sedaj enostarševska družina? Vas morda pomilujejo, so spremenili odnos do vas?

Odnosi so ostali isti, ne čutim, da bi se kaj bistveno spremenilo, je pa res, da me zdaj bolj spoštujejo kot so me prej, preden smo postali enostarševska družina.

7. Kako je z vašimi/družinskimi prijatelji? Vas še obiščejo in vam pri čem pomagajo? Kakšni odnosi so se vzpostavili sedaj, ko ste v taki situaciji?

Ja tisti pravi prijatelji so ostali, odnosi so tudi boljši. Pomagajo pa takrat, če jih zaprosim za pomoč.

8. Kaj pa sorodniki vašega/vaše partnerja/partnerke? Vas kaj obiščejo in vam nudijo pomoč pri vzgoji otrok in drugih pomembnih opravilih? Kaj vse to pomeni za vašega otroka? Kako to vpliva nanj?

S sorodniki se sploh ne vidavamo, za kar menim, da to na otroka ne vpliva negativno. Bivši jih ni še nikoli prišel iskat in jih kam odpeljal, tako da ne čutim potrebe po tem, da bi jih sama osebno peljala na obisk. Očitno se to njemu zdi manjvredno in naj tako tudi ostane.

9. Koliko/kako sodeluje bivši partner/ka? S čim vam pomaga pri preživljanju otroka?

Bivši sploh ne sodeluje in ne pomaga. Ne plačuje preživnine, ne pomaga mi ne finančno in ne materialno, še manj pa pri varstvu. Skratka sem popolnoma sama za vse.

10. Zanima pa me tudi ali ste deležni kakšne pomoči s strani države? (društva za pomoč staršem, centri za socialno delo, preživninski skladi,...) Morda kaj pogrešate pri tem? Imate kakšen predlog, kako in na kakšen način naj država še pomaga takim družinam?

S strani države nisem deležna nikakršne pomoči. Vse kar pogrešam je, kako bi starši enostarševskih družin lažje prišli do izterjave preživnin za svoje otroke.

PRILOGA A.10: INTERVJU

SPOL: M Ž

LETNICA ROJSTVA: 1978

OBČINA: Ljubljana - DOBROVA

STATUS:

- ločen/ločena
- vdovec/vdova
- zaposlen/zaposlena
- nezaposlen/nezaposlena
- samohranilec/samohranilka

1. Najprej me zanima vaša starost, ko ste postali enostarševska družina? Koliko pa so stari vaši otroci?

Moja starost je bila 24 let, otrok 8 let.

2. Ali se vam je življenje, ko ste postali enostarševska družina, kaj spremenilo?

Seveda, zelo se je spremenilo vse skupaj. Otrok je ostal brez enega starša, jaz brez partnerja in za vse sem ostala sama. Takrat niti nisem še imela zagotovljene službe, tako da so bili prihodki pod vprašajem in nisem vedela, če bom sploh vse to zmogla sama.

3. Kako vaša družina funkcionira sedaj, ko vašega/vaše partnerja/partnerke ni več? Kako se uskladite na finančnem in materialnem področju? Kdo vam pomaga?

Trenutna situacija družine je odlična, glede finančnega in materialnega področja večjih težav nimam, saj imam novega partnerja, ki mi pri vsem pomaga.

4. Kdo je tisti, ki vam (je) najbolj pomaga(l) v tej situaciji? Kolikokrat ste bili deležni te pomoči, kako vam (je) pomaga(l), na katerih področjih pomoč najbolj občutite?

Starši so mi veliko pomagali na materialnem področju, največ pa mi pomaga novi partner, tako materialno kot finančno in seveda tudi pri varstvu.

5. Pa je vzgoja za vas zdaj kaj težja ali je enako kot prej, je morda v čem celo lažja? Kaj pri tej starševski vlogi najbolj pogrešate? (podpora, pomoč drugih,...)

Pri vzgoji težav ni, zdaj je celo lažje, lažja je v vseh pogledih. Lahko rečem, da ne pogrešam, nič, saj sej deležna pomoči s strani svojih najbližjih.

6. Kakšen odnos imate s sosedi in kako oni sprejemajo to, da ste sedaj enostarševska družina? Vas morda pomilujejo, so spremenili odnos do vas?

Odnosi so bili vedno dobri, tako da se tudi od spremenjene situacije naprej niso bistveno spremenili.

7. Kako je z vašimi/družinskimi prijatelji? Vas še obiščejo in vam pri čem pomagajo? Kakšni odnosi so se vzpostavili sedaj, ko ste v taki situaciji?

S prijatelji smo še vedno v stikih, skupnih prijateljev je bilo bolj malo, tako da sem v stikih le z mojimi. Pomagajo mi s pogovori in nasveti.

8. Kaj pa sorodniki vašega/vaše partnerja/partnerke? Vas kaj obiščejo in vam nudijo pomoč pri vzgoji otrok in drugih pomembnih opravilih? Kaj vse to pomeni za vašega otroka? Kako to vpliva nanj?

Stikov s sorodniki bivšega sploh ni, ne nudijo mi pomoči pri vzgoji ali kako drugače, otrok nima stikov niti z očetom, za kar menim, da to nanj ne vpliva najboljše, vendar jaz želim le, da je otrok srečen.

9. Koliko/kako sodeluje bivši partner/ka? S čim vam pomaga pri preživljanju otroka?

Bivši sploh ne sodeluje in ne pomaga. Ne plačuje preživnine in ne pomaga pri varstvu.

10. Zanima pa me tudi ali ste deležni kakšne pomoči s strani države? (društva za pomoč staršem, centri za socialno delo, preživninski skladi,...) Morda kaj pogrēšate pri tem? Imate kakšen predlog, kako in na kakšen naēin naj država še pomaga takim druŹinam?

DeleŹna nisem nikakršne pomoēi, niēesar ne pogrēšam, drŹava pomaga kolikor lahko, vse paē ni rešljivo, zato se moraš velikokrat znajti sam.

10. Zanima pa me tudi ali ste deležni kakšne pomoči s strani države? (društva za pomoč staršem, centri za socialno delo, preživninski skladi,...) Morda kaj pogrešate pri tem? Imate kakšen predlog, kako in na kakšen način naj država še pomaga takim družinam?

Dobivam socialno pomoč – otroški dodatek, ki pa je občutno prenizek. Če bi živeli le od otroškega dodatka, bi bilo zelo zelo težko, saj so potrebe otrok velike. Moj predlog državi je, da naj povečajo dohodek otrokom enostarševskih družin, organizirajo naj brezplačne vrtce, brezplačne malice in kosila v vrtcih in šolah, brezplačne šolske potrebščine in kakšen poučen izlet.

PRILOGA A.12: INTERVJU

SPOL: M Ž

LETNICA ROJSTVA: 1975

OBČINA: Grosuplje

STATUS:

- ločen/ločena
- vdovec/vdova
- zaposlen/zaposlena
- nezaposlen/nezaposlena
- samohranilec/samohranilka

1. Najprej me zanima vaša starost, ko ste postali enostarševska družina? Koliko pa so stari vaši otroci?

Moja starost je bila 28 let, otroci pa so stari 10 let, 6 let in 3 leta.

2. Ali se vam je življenje, ko ste postali enostarševska družina, kaj spremenilo?

Življenje se mi je zelo spremenilo. Lahko rečem, da se mi je spremenilo na boljše in na slabše. Na boljše zato, ker se z bivšim po tem nisva več prepirala, ker prej je bilo noro. Nikoli nisva našla skupnega jezika, veliko je bil zdoma, skoraj nikoli ga ni bilo doma. Na slabše pa se je spremenilo zato, ker so trije otročki kar velik zalogaj, moja plača je preslaba, da lahko poskrbim za nas vse.

3. Kako vaša družina funkcionira sedaj, ko vašega/vaše partnerja/partnerke ni več? Kako se uskladite na finančnem in materialnem področju? Kdo vam pomaga?

Ja družina zdaj normalno funkcionira, čeprav smo sami, brez očeta oziroma partnerja. Se pač sami zamotimo in nam je lepo. Glede financ je kar težko, saj je dohodek nizek, edino kar mi bivši pomaga je to, da plačuje preživnino. Materialno mi pomagajo prijatelji in moji starši, ter sestra.

4. Kdo je tisti, ki vam (je) najbolj pomaga(l) v tej situaciji? Kolikokrat ste bili deležni te pomoči, kako vam (je) pomaga(l), na katerih področjih pomoč najbolj občutite?

Najbolj so mi pomagali starši in sestra, saj so mi bili vedno pripravljeni pomagati. Kar se denarja tiče, jih nisem hotela obremenjevati, zato sem bila vesela vsakršne materialne pomoči, saj sem za vse tri otroke potrebovala obleke, čevlje, kakšne igrače, voziček itd. Bolj redko mi pomagajo tudi z varstvom otrok.

5. Pa je vzgoja za vas zdaj kaj težja ali je enako kot prej, je morda v čem celo lažja? Kaj pri tej starševski vlogi najbolj pogrešate? (podpora, pomoč drugih,...)

Ja vzgoja je kar malo težja, saj moram vse tri vzgajati sama. Bi bilo lažje, če bi mi pri tem pomagal tudi bivši partner, vendar upam, da bom zmogla. Res pa je, da je tudi lažja, ker drži tako kot rečem, otroci me ubogajo in ne da prihaja do nesoglasij pri različnih mnenjih in so otroci zmedeni.

6. Kakšen odnos imate s sosedi in kako oni sprejemajo to, da ste sedaj enostarševska družina? Vas morda pomilujejo, so spremenili odnos do vas?

Kaj pa vem, se mi ne zdi, da bi se odnosi kaj spremenili. Živimo v večji soseski, in z vsemi sosedi se tudi zdaj dobro razumemo, morda še celo boljše. Pomilovanja ni bilo veliko, včasih me pa vprašajo kako shajam sama s tremi otroki, če mi kdo pomaga in tudi vprašajo, če lahko oni kaj pomagajo.

7. Kako je z vašimi/družinskimi prijatelji? Vas še obiščejo in vam pri čem pomagajo? Kakšni odnosi so se vzpostavili sedaj, ko ste v taki situaciji?

Prijatelji, ki sem jih imela prej so ostali in se še vedno videvamo. Zdaj se večkrat vidimo in gremo na sprehod, se pogovarjamo. Če kaj potrebujem mi vedno priskočijo na pomoč.

- 8. Kaj pa sorodniki vašega/vaše partnerja/partnerke? Vas kaj obiščejo in vam nudijo pomoč pri vzgoji otrok in drugih pomembnih opravilih? Kaj vse to pomeni za vašega otroka? Kako to vpliva nanj?**

Ne, v bistvu se z njimi sploh ne videvamo, ker tudi bivši ne obiskuje otrok. Ne pomagajo mi niti ne pri varstvu niti ne pri ostalih stvareh. Tudi prej na začetku še, ko sva bila z bivšim skupaj, se nismo kaj dosti videvali.

- 9. Koliko/kako sodeluje bivši partner/ka? S čim vam pomaga pri preživljanju otroka?**

Bivši partner pomaga le toliko, da plačuje preživnino in nič več. Najbolj prav bi mi prišlo tudi kakšno varstvo, saj bi si tudi sama kdaj rada vzela čas zase, pa ni časa. Kolikor mi pomagajo starši in sestra, vendar še vedno mi manjka kakšna roka več pomoči.

- 10. Zanima pa me tudi ali ste deležni kakšne pomoči s strani države? (društva za pomoč staršem, centri za socialno delo, preživninski skladi,...) Morda kaj pogršate pri tem? Imate kakšen predlog, kako in na kakšen način naj država še pomaga takim družinam?**

Dobivam otroški dodatek, vendar je ta prenizek saj imam tri otroke in imajo velike potrebe, vsak na svoj način. Dejansko se moraš sprijazniti s tem, da si enostarševska družina, in da si manj vreden. Država naj se začne bolj ukvarjati s problemom naraščanja enostarševskih družin, in prične ukrepati tako, da bomo zadovoljni.

PRILOGA A.13: INTERVJU

SPOL: M Ž

LETNICA ROJSTVA: 1971

OBČINA: Grosuplje

STATUS:

- ločen/ločena
- vdovec/vdova
- zaposlen/zaposlena
- nezaposlen/nezaposlena
- samohranilec/samohranilka

1. Najprej me zanima vaša starost, ko ste postali enostarševska družina? Koliko pa so stari vaši otroci?

Moja starost je bila 31 let, otrok pa je star 15 let.

2. Ali se vam je življenje, ko ste postali enostarševska družina, kaj spremenilo?

Se je ja, kar precej. Ostaneš sam, še ves pretresen in moraš poskrbeti tako za otroka, kot zase. Drugi so me gledali, kot da sem jaz kriva za razpad družine, vendar sem se sčasoma privadila in zdaj funkcioniramo čisto normalno.

3. Kako vaša družina funkcionira sedaj, ko vašega/vaše partnerja/partnerke ni več? Kako se uskladite na finančnem in materialnem področju? Kdo vam pomaga?

Funkcioniramo boljše, čeprav je čutiti, da nekdo manjka. Ampak saj se navadiš te situacije, pa je potem boljše. Finančno in materialno se znajdem kar sama oziroma mi nekaj pomagajo prijatelji, starši mi ne pomagajo, niti bivši partner mi ne pomaga. Znajti se moram sama.

4. Kdo je tisti, ki vam (je) najbolj pomaga(l) v tej situaciji? Kolikokrat ste bili deležni te pomoči, kako vam (je) pomaga(l), na katerih področjih pomoč najbolj občutite?

Nihče mi ni pomagal, od vsega začetka nastale situacije se moram znajti sama. Pa čeprav je bilo težko, sem se že navadila. Prijatelji so mi pomagali kolikor so lahko, seveda bolj materialno, ampak dovolj, da sem prebrodila najhujše. Na CSD-ju sem poiskala pomoč, vendar se niso kaj dosti zmenili zame. So mi pač dodelili otroški dodatek in to je vse, kar so storili zame.

5. Pa je vzgoja za vas zdaj kaj težja ali je enako kot prej, je morda v čem celo lažja? Kaj pri tej starševski vlogi najbolj pogrešate? (podpora, pomoč drugih,...)

Vzgoja je nekoliko težja, saj moram vzgajati sama, ampak sej se sčasoma navadiš, da vzgajaš sam. Čeprav začetek je bil težek, organizirati sem se morala kar najbolje, da sem finančno shajala čez mesec.

6. Kakšen odnos imate s sosedi in kako oni sprejemajo to, da ste sedaj enostarševska družina? Vas morda pomilujejo, so spremenili odnos do vas?

Odnosi so v redu, nič kaj več se ne pogovarjamo kot prej. Le toliko da se pozdravimo in kakšno rečemo, da pa bi me pomilovali pa nisem občutila.

7. Kako je z vašimi/družinskimi prijatelji? Vas še obiščejo in vam pri čem pomagajo? Kakšni odnosi so se vzpostavili sedaj, ko ste v taki situaciji?

Prijatelji so ostali in mi pomagajo z materialnimi dobrinami, za kar sem jim zelo hvaležna, ne vem pa kako jim bom vso to dobroto povrnila.

- 8. Kaj pa sorodniki vašega/vaše partnerja/partnerke? Vas kaj obiščejo in vam nudijo pomoč pri vzgoji otrok in drugih pomembnih opravilih? Kaj vse to pomeni za vašega otroka? Kako to vpliva nanj?**

S sorodniki se ne vidimo, niti s starši bivšega partnerja ne. Ne nudijo mi nikakršne pomoči, ne z varstvom ne z drugo obliko pomoči.

- 9. Koliko/kako sodeluje bivši partner/ka? S čim vam pomaga pri preživljanju otroka?**

Bivši partner ne sodeluje nič. Otroka nikoli ne pride iskat, ga nikamor ne pelje, ne plačuje preživnine in ne ponudi varstva.

- 10. Zanima pa me tudi ali ste deležni kakšne pomoči s strani države? (društva za pomoč staršem, centri za socialno delo, preživninski skladi,...) Morda kaj pogrešate pri tem? Imate kakšen predlog, kako in na kakšen način naj država še pomaga takim družinam?**

Ja, dobivam nekaj malega otroškega dodatka, to pa je tudi vse. Skrbi me le to, da država premalo prisluhne problemu teh družin in bi morala ukrepati nekako drugače. S kakšnimi brezplačnimi izleti oziroma letovanja za otroke, ali pa na vsake toliko časa organizirati družabna srečanja za enostarševske družine.